

Հավելված
Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի
2023 թվականի ապրիլի 25-ի
№ 135-L որոշմամբ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ
2022 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ	3
1. Օրենսդրական բարեփոխումներ	5
2. Էներգետիկայի բնագավառ	8
2.1. Հանձնաժողովի իրավական ակտերի բարեփոխումներ	8
2.2. Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազարականացում.....	9
2.3. Սակագնային քաղաքականություն	12
2.4. Լիցենզավորում և լիցենզավորված անձանց միջև կնքված պայմանագրեր	16
2.5. Ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցում և գնումների մոնիթորինգ	17
2.6. Վերականգնվող էներգետիկա	20
3. Ջրային ոլորտ	23
3.1. Սակագնային քաղաքականություն	23
3.2. Ջրամատակարարման գրաֆիկների համաձայնեցում և խմելու ջրի սպառման ծավալների մոնիթորինգ	24
4. Էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառ	26
4.1. Հանձնաժողովի իրավական ակտերի բարեփոխումներ և նոր կարգավորումներ, մրցակցության խթանում (երաշխավորում), սպառողների շահերի պաշտպանություն, հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի հուսալիության ու անվտանգության ապահովում.....	27
4.2. Ենթակառուցվածքների զարգացում, ընդլայնում, նոր տեխնոլոգիաների ներդրում և ծառայությունների հասանելիության ապահովում.....	29
5. Փոստային կապի բնագավառ	36
6. Կարգավորվող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վերլուծություն	38
7. Սպառողների շահերի պաշտպանություն	39
7.1. Սպառողների դիմումների քննարկում	39
7.2. Սպասարկման որակի ցուցանիշներ	41
8. Հանձնաժողովի գործունեության հրապարակայնությունը և թափանցիկությունը	47
9. Միջազգային համագործակցություն	50
10. Հանձնաժողովի ֆինանսավորում և պետական բյուջեի մուտքեր	54

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը (այսուհետ՝ հանձնաժողով) պետական քաղաքականություն իրականացնող ինքնավար մարմին է, որն օրենքներով իրեն վերապահված իրավասությունների շրջանակում կարգավորում է էներգետիկայի, հեռահաղորդակցության (էլեկտրոնային հաղորդակցության), փոստային կապի (ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման մասով), երկաթուղային տրանսպորտի (ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարի սահմանման մասով), տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման (սակագների մասով) բնագավառները և ջրային ոլորտը:

Հանձնաժողովը 2022 թվականին գործել է հետևյալ կազմով.

Գարեգին Բաղրամյան՝ հանձնաժողովի նախագահ,

Սերգեյ Աղինյան՝ հանձնաժողովի անդամ,

Սեդա Շահինյան՝ հանձնաժողովի անդամ,

Կամո Սարգսյան՝ հանձնաժողովի անդամ,

Արա Նռանյան՝ հանձնաժողովի անդամ:

Հանձնաժողովի կառուցվածքային ստորաբաժանումներն են.

- 1) Սակագնային քաղաքականության վարչություն,
- 2) Իրավաբանական և լիցենզավորման վարչություն,
- 3) Հեռահաղորդակցության վարչություն,
- 4) Ֆինանսատեխնիկական և դիմումների քննարկման վարչություն,
- 5) Գործերի կառավարման վարչություն,
- 6) Անձնակազմի կառավարման բաժին,
- 7) Հաշվապահական հաշվառման և սոցիալական ծրագրերի իրականացման բաժին,
- 8) Միջազգային համագործակցության բաժին:

Հանձնաժողովի բնականոն աշխատանքը, «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի համաձայն, համակարգում և ապահովում է հանձնաժողովի նախագահը, իսկ հանձնաժողովի կառուցվածքային ստորաբաժանումների աշխատանքը՝ օրենսդրությամբ իրենց վերապահված

իրավասությունների շրջանակում, հանձնաժողովի անդամները և գլխավոր քարտուղարը:

1. Օրենսդրական բարեփոխումներ

Հանձնաժողովի առաջնահերթ խնդիրներից է կարգավորման դաշտի բազմակողմանի և ճկուն կանոնակարգումն ու դրա շարունակական կատարելագործման ապահովումը՝ ելնելով սպառողների և կարգավորվող անձանց շահերի հավասարակշռման, մրցակցային միջավայրի զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման, կարգավորվող ենթակառուցվածքներում արդյունավետ ներդրումների խրախուսման ու կարգավորման դաշտի թափանցիկության ապահովման առաջնահերթություններից:

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքը, որով նախանշվել են հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտում կարգավորող մարմնի ստեղծման և գործունեության օրենսդրական հիմքերը, ընդունվել է 2003 թվականի դեկտեմբերի 25-ին՝ հետագայում ենթարկվելով մի շարք վերանայումների: Դրանցից առավել ընդգրկունը 2015 թվականի Սահմանադրական բարեփոխումներն էին, որոնցով նորովի արժևորվեց հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորող մարմնի առանցքային դերը: Նշված փոփոխությունների արդյունքում հանձնաժողովին վերապահվեց ինքնավար մարմնի կարգավիճակ, որը հաջորդիվ ամրագրվեց նաև «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի փոփոխություններում:

Այդ փոփոխություններն, այդուհանդերձ, լիարժեք կերպով չամրագրեցին այն օրենսդրական կարգավորումները, որոնք պետք է ապահովեին երաշխիքներ ինքնավար մարմնի ինստիտուցիոնալ հզորացման ու անկախության համար, և դրանով իսկ նպաստեին հանձնաժողովի հետագա գործունեության առավել արդյունավետությանը: Ներկայում հանձնաժողովի լրջագույն խնդիրներից է առկա կադրերի արտահոսքը և պրոֆեսիոնալ կադրերի ներգրավումը, ինչը, նախևառաջ, կարգավորվող ոլորտների աշխատաշուկայի համեմատությամբ վարձատրության անհամեմատ ցածր մակարդակի հետևանք է: Նշված խնդիրն առավել նկատելի է դարձել 2014 թվականի հուլիս ամսից սկսած, երբ օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում քաղաքացիական ծառայության վարձատրության համակարգը տարածվեց նաև հանձնաժողովի աշխատակիցների նկատմամբ:

Առկա մյուս խոչընդոտն աշխատակիցների ներգրավման ձևն է. ներկայում

հանձնաժողովն աշխատակիցներ է ներգրավում գործող ընդհանուր կարգերին համապատասխան՝ որպես քաղաքացիական ծառայողներ, փորձագետներ և փորձնականներ, ինչը չի նպաստում մարմնի կարիքներին համապատասխան մարդկային ռեսուրսի պահանջարկի լիաժեք բավարարմանը (այդ թվում՝ նեղ մասնագիտացում ունեցող անձանց ներգրավելու առումով):

Ելնելով վերոգրյալից, ինչպես նաև, որպես ելակետ հիմք ընդունելով առաջիկայում իրականացվելիք բարեփոխումները հաջողությամբ իրականացնելու հրամայականը՝ սահմանադրաիրավական պահանջին, միջազգային փորձին և Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով (ՀԳՀՄ/CEPA) Հայաստանի Հանրապետության ստանձնած հանձնառություններին համահունչ, հանձնաժողովի ինստիտուցիոնալ կայացմանն ուղղված հաջորդ շրջափուլին ընդառաջ, հանձնաժողովը մշակել է օրինագծերի փաթեթ, որով, մասնավորապես, պետական կառավարման գործընթացի օպտիմալացման ներկայիս մոտեցմանը համահունչ ավելի մրցունակ վարձատրության մեխանիզմ ապահովելու համար առաջարկվում է ամրագրել հանձնաժողովի աշխատակիցներին (բացառությամբ՝ հանձնաժողովի անդամների) ատեստավորելու և մասնագիտական առավել բարձր հմտություններ դրսևորող աշխատակիցներին լրավճար տրամադրելու հնարավորություն: Առաջարկվող իրավակարգավորումը կնպաստի նաև թափուր աշխատատեղերը պրոֆեսիոնալ և բանիմաց կադրերով համալրելուն:

Հանձնաժողովի գործունեության նկատմամբ հանրային վստահության և վերահսկողության մակարդակի բարձրացման նպատակով՝ նախագծերով առաջարկվում է վերջինիս ամբողջական գործունեությունն առնվազն երեք տարին մեկ անգամ աուդիտի ենթարկելու վերաբերյալ կարգավորում: Աուդիտը կիրականացվի աուդիտորական ընկերությունների վարկանշմամբ զբաղվող միջազգային ճանաչում ունեցող ինտերնետային կայքերում գրանցված կամ վարկանշված, համընդհանուր միջազգային ճանաչում ունեցող տասը խոշորագույն (բիզ թեն) անկախ աուդիտորական կազմակերպությունների կողմից՝ աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան:

Բացի այդ, օրինագծերի փաթեթով ամրագրվել է հեռանկարային երիտասարդ կադրերին վարձատրության դիմաց որպես փորձնակ ներգրավելու հնարավորություն: Միաժամանակ, նախատեսվում է հանձնաժողովի կողմից, իր սահմանած կարգով և

դեպքերում, վճարովի հիմունքներով փորձագետ ներգրավելու հնարավորություն, ինչն էլ, ոլորտային առանձնահատկություններով պայմանավորված՝ կուղղվի նեղ մասնագիտացում պահանջող պրոֆեսիոնալների ներգրավմանը:

Հաշվի առնելով կարգավորվող ոլորտներում գործունեություն իրականացնող անձանց կողմից վճարվող պարտադիր վճարներից կարգավորող մարմնի լիարժեք ֆինանսավորման միջազգային լավագույն փորձը՝ Եվրոպական միության օրենսդրությամբ սահմանված սկզբունքներին համահունչ, առաջարկվում է յուրաքանչյուր վճարողի կարգավորման պարտադիր վճարների տարեկան մեծությունը սահմանել օրենքով նախատեսված կարգով որոշված իրացման շրջանառության 0.25 տոկոսի չափով:

Հանձնաժողովը, հիմնարար նշանակություն ունեցող հանրային շահերի պաշտպանության սահմանադրաիրավական մանդատի իրագործմանն ուղղված խնդիրների առավել համակողմանի և արդյունավետ լուծումների ապահովման, հանրային ծառայություններից օգտվող սպառողների և ոլորտի կարգավորվող անձանց շահերի հավասարակշռման անհրաժեշտությունից ելնելով, մշակել էր նաև «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Էներգետիկայի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարների մասին» և հարակից, այդ թվում՝ «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» օրենքների նախագծեր, որոնք երկրորդ ընթերցմամբ ընդունվել են Ազգային ժողովի կողմից և ուժի մեջ մտել 2021 թվականի դեկտեմբերի 1-ից:

2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողովը նախաձեռնել է հիշյալ օրենքներից բխող իրավական ակտերի ընդունման և գործող ակտերի լրամշակման աշխատանքներ: Մասնավորապես, հաստատվել է հանձնաժողովի նիստերի հրավիրման, անցկացման և գրավոր քվեարկության կազմակերպման կարգը, հանձնաժողովի կողմից վարչական վարույթի վերաբերյալ գործերի կազմման, դրանց վերաբերյալ գրանցամատյանների վարման և վարչական ակտերի հաշվառման ու պահպանման կարգը, լրամշակվել և ընդունվել են նաև կարգավորվող ոլորտներին առնչվող այլ կարգավորումներ, որոնց անդրադարձ կկատարվի ստորև:

2. Էներգետիկայի բնագավառ

2.1 Հանձնաժողովի իրավական ակտերի բարեփոխումներ

Հանձնաժողովը 2022 թվականին շարունակել է էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզավորման կարգի կատարելագործման աշխատանքները, որում կատարված փոփոխություններով՝

- հնարավորություն է տրվում վերականգնվող էներգիա օգտագործող կայաններին, անկախ համապատասխան հզորությունների սահմանաչափի առկայության կամ պետություն-մասնավոր գործընկերության պայմանագրի կնքման հանգամանքից, էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքից հրաժարվելու դեպքում ստանալու էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիա, իսկ բացառապես սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանների դեպքում՝ էլեկտրական էներգիայի վաճառքի իրավունք.

- էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիա ունեցող անձին և բացառապես սեփական կարիքի համար էլեկտրական էներգիա արտադրող անձին տրվում է նաև էլեկտրական էներգիան էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մեկ կամ ավելի կետերում արտադրելու և նույն կամ տարբեր կետերում սպառելու իրավունք.

- կարգավորվել են բացառապես սեփական կարիքների համար էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանների կողմից էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքից հրաժարվելու կարգը, վերջիններիս լիցենզավորման, ինչպես նաև էլեկտրական էներգիայի վաճառքի իրավունքի տրման ընթացակարգային առանձնահատկությունները:

Լրամշակվել է էներգետիկայի բնագավառում լիցենզիա ունեցող անձի բաժնետնասի (բաժնետոմսի, փայի) կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման, ինչպես նաև լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման համաձայնեցման կարգը:

Մասնավորապես, 2021 թվականի դեկտեմբերի 1-ից ուժի մեջ մտած «Էներգետիկայի

մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-365-Ն օրենքով փոփոխվել է նշված կարգի հիմք հանդիսացող «Էներգետիկայի մասին» օրենքի 27-րդ հոդվածը, ինչի ուժով համաձայնեցման գործընթացում ազգային անվտանգության կամ պետական շահերի տեսանկյունից Հայաստանի Հանրապետության կառավարության դիրքորոշումը պահանջվում է միայն լիցենզիա ունեցող անձի 25 և ավելի տոկոս բաժնեմասի (բաժնետոմսի, փայի) կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման, գրավադրման, ինչպես նաև լիցենզիա ունեցող անձի որոշումները կանխորոշելու հնարավորություն տվող բաժնեմասի (բաժնետոմսի, փայի)՝ անկախ քանակից, օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման գործարքների դեպքում: Նշվածով պայմանավորված՝ փոփոխվել են հիշյալ կարգի համապատասխան դրույթները, ինչի շնորհիվ էապես դյուրինացվել է հիշյալ գործընթացը և նվազեցվել դրա ընթացքում վատնվող վարչական ռեսուրսն ու ժամանակը:

2.2. Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացում

2018 թվականի հուլիսի 1-ից ուժի մեջ մտած «Էներգետիկայի մասին» օրենքի փոփոխություններով ամրագրվեցին էլեկտրաէներգետիկական շուկայի աստիճանական ազատականացման, նոր մոդելին անցման օրենսդրական հիմքերը՝ նախատեսելով շուկայի չկարգավորվող հատվածում մրցակցային մեխանիզմների ներդրում, նոր մասնակիցների անխոչընդոտ մուտքի ապահովում շուկա, տարածաշրջանային առևտրի խթանում և արդյունքում՝ առավել էժան էլեկտրական էներգիայի ներկրման հնարավորությունների ստեղծում: Նշված փոփոխությունների համատեքստում օրենքը նախատեսում էր ինչպես էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ, այնպես էլ մանրածախ շուկաների կառուցվածքի փոփոխություն, այն է՝ նոր մասնակիցների մուտք շուկա, գործող մասնակիցների իրավունքների և պարտականությունների ներդաշնակեցում ազատական շուկայի կարգավորումներին:

Այսպես, հիմք ընդունելով «Էներգետիկայի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-100Ն օրենքի պահանջները՝ մշակվեց էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդել և ներդրվեցին շուկայի կարգավորման նոր գործիքներ՝ հենվելով ինչպես միջազգային առաջավոր փորձի, այնպես էլ ներքին

շուկայի սպառողների պաշտպանության, արտադրության և սպառման շուկաներում պատասխանատվության միջոցների ներդրման և այլ հիմնարար սկզբունքների վրա:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի №516-Ն և №518-Ն որոշումներով հաստատվեցին Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնները և մեծածախ շուկայի պայմանագրի (օֆերտա) օրինակելի ձևը, որոնցով ստեղծվեցին էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման և մրցակցային շուկայի բաղադրիչների ներդրման համապատասխան իրավական և տնտեսական նախադրյալները, հստակեցվեցին էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային հարաբերությունները, այդ թվում՝ էլեկտրական էներգիայի հաշվեկշռման ծառայության ապահովման մեծանիզմի ներդրման, էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առանձին սեգմենտներում սակագնային կարգավորման և գների ձևավորման հարաբերությունները:

Այնուհետև, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի հունվարի 14-ի №48-Լ որոշման №2 հավելվածով հավանության արժանացավ էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրի (մինչև 2040 թվականը) իրագործումն ապահովող ծրագիր-ժամանակացույցը, որի 4.2-րդ կետի համաձայն՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի նոր մոդելին ամբողջական անցումը կատարվեց 2022 թվականի փետրվարի 1-ից: Սակայն, ելնելով այն հանգամանքից, որ նշված ռեֆորմը բավականին բարդ և արմատական է, ուստի և պարունակում է լուրջ ռիսկեր ինչպես ներդրման, այնպես էլ իրագործման առումով, անցումն առավել ազատական մոդելի հնարավորինս անցնցում իրագործելու նպատակով, շուկայի գործարկման առաջին տարվա համար սահմանվեցին անցումային կարգավորումներ: Նշված կարգավորումները մի կողմից միտված էին արտադրության հատվածում թույլ տալ շուկայի մասնակիցներին իրենց վարքագիծը համապատասխանեցնելու շուկայական նոր մոդելին (ժամային հաշվառում և պատասխանատվություն)՝ կանխելով հնարավոր սնանկացման ռիսկերը, մյուս կողմից՝ սպառման հատվածում խոշոր խաղացողներին թույլ տալ օգտվելու շուկայի ընձեռած առավելություններից՝ միևնույն ժամանակ նվազագույնի հասցնելով բացասական ազդեցությունը առավելապես պաշտպանության կարիք ունեցող սպառողական խմբի՝ բնակչության վրա:

Արդյունքում, մինչև 2022 թվականի փետրվարի 1-ը էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնները գործողության մեջ դրվեցին աստիճանաբար՝ համապատասխան փոփոխություններ կատարելով շուկայի ազատականացմանն առնչվող՝ հանձնաժողովի համապատասխան իրավական ակտերում:

Ի թիվս իրավական ակտերի կատարելագործման աշխատանքների՝ ազատ շուկայի պայմաններում գործելու փորձի ձեռքբերման, հնարավոր բացթողումների հայտնաբերման և շտկման նպատակով 2021 թվականին իրականացվեց էլեկտրական էներգիայի մեծածախ շուկայի առաջարկվող մոդելի փորձաքննում, այն է՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի նոր մոդելին փորձնական անցում շուկայի կառավարման ծրագրի փորձնական կիրառման միջոցով՝ առանց էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մասնակիցների համար ֆինանսական պատասխանատվության կիրառման: Շուկայի նոր մոդելի փորձնական կիրառման դրական արդյունքներով պայմանավորված՝ կատարվեց մոդելին ամբողջական անցում՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մասնակիցների համար արդեն իսկ համապատասխան ֆինանսական պատասխանատվության գործիքների կիրառմամբ:

Բացի այդ, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մրցակցային մոդելին աստիճանական անցման պայմաններում 2022 թվականի փետրվարի 1-ից հանձնաժողովն իրականացրել է էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մշտադիտարկում՝ միտված անցումային շրջանում շուկայում առաջացող հնարավոր խոչընդոտների (այդ թվում՝ շուկայի մասնակիցների վերահսկողությունից դուրս գտնվող գործոններով պայմանավորված խնդիրների) հնարավորինս շուտ հայտնաբերմանն ու դրանց լուծմանն ուղղված միջոցների ձեռնարկմանը:

2022 թվականին շարունակվել են էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի ազատականացմանն ուղղված իրավահարաբերությունները կարգավորող իրավական ակտերի լրամշակման աշխատանքները: Մասնավորապես, 2022 թվականի փետրվարի 1-ից էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելի աստիճանական գործարկման և շուկայի գործող՝ կարգավորվող մոդելից դեպի մրցակցայինի հարթ անցումն ապահովելու նպատակով, ինչպես նաև հաշվի առնելով շուկայի կառավարման ծրագրի գործարկման արդյունքում արձանագրված խնդիրները և այդ համատեքստում մեծածախ շուկայի մասնակիցների հետ առևտրային կանոնների շուրջ

տեղի ունեցած քննարկումները՝ լրամշակվել է հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N°516-Ն որոշմամբ հաստատված՝ էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնները:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման գործընթացի վերաբերյալ շահագրգիռ կողմերի և հանրության իրազեկվածությունը բարձրացնելու նպատակով 2022 թվականին իրականացվել են տեղեկատվական արշավներ, դասընթաց-պանելային քննարկումներ, հրապարակվել են տեսահոլովակներ, տեղեկատվական նյութեր, և եթեր է հեռարձակվել հաղորդումների շարք:

2.3. Սակագնային քաղաքականություն

Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող սակագնային քաղաքականությունը նպատակաուղղված է հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց բնականոն տնտեսական գործունեության ապահովմանը, ինչպես նաև սպառողների և կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց շահերի հավասարակշռմանը, ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը՝ միաժամանակ հնարավորություն ընձեռելով իրականացնելու արդիականացման և հեռանկարային զարգացման ծրագրեր:

Նպատակ ունենալով հանձնաժողովի որոշումներով հաստատված սակագների հաշվարկման մեթոդիկաները և սակագների սահմանման (վերանայման) կարգը համապատասխանեցնելու նոր շուկայի պահանջներին և, ոլորտի ընկերությունների համար սակագնային կարգավորումները մեկտեղելու մեկ միասնական փաստաթղթում՝ հանձնաժողովի 2022 թվականի նոյեմբերի 29-ի N°520-Ն որոշմամբ հաստատվել են էլեկտրաէներգետիկական համակարգում սակագների հաշվարկման մեթոդիկան և սակագների սահմանման ու վերանայման կարգը: Նշված փաստաթղթերի շրջանակում, ի թիվս մի շարք այլ փոփոխությունների, ներդրվել է նաև հաշվարկային և փաստացի ցուցանիշների շեղումներով պայմանավորված՝ վնասների առաջացման դեպքում ընկերություններին փոխհատուցման տրամադրման, իսկ լրացուցիչ օգուտների առաջացման դեպքում՝ սակագներից դրանց նվազեցման մեխանիզմը:

Հաշվի առնելով գազամատակարարման համակարգում ներդրումային ծրագրերի կատարումը, ընկերությունների տնտեսական գործունեության վրա ազդող այլ գործոնները, «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական և «Գազպրոմ Էքսպորտ»

սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունների միջև 2021 թվականի դեկտեմբերի 29-ին ստորագրված՝ Հայաստանի Հանրապետություն բնական գազի առաքման 2013 թվականի դեկտեմբերի 2-ի №02-13-04 պայմանագրի №105 լրացուցիչ համաձայնագրի պահանջները և «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից 2022 թվականի հունվարի 13-ին ներկայացված՝ սպառողներին վաճառվող բնական գազի սակագների վերանայման հայտը՝ հանձնաժողովը 2022 թվականին իրականացրել է գազամատակարարման համակարգի օպերատորի, բնական գազի փոխադրման, բաշխման ծառայությունների և վերջնական սպառողներին բնական գազի վաճառքի սակագների վերանայում:

Մասնավորապես, գազամատակարարման համակարգում սակագների վերանայման էական գործոններից էր հանդիսանում բնական գազի այրման ստորին ջերմության արժեքով պայմանավորված գազի ներկրման գնի ճշգրտումը, որը նախորդ տարիներին պարբերաբար հետաձգվել էր և սկսեց կիրառվել 2022 թվականի ապրիլի 1-ից: Արդյունքում, բնական գազի այրման ստորին ջերմության 7900 կկալ/խմ արժեքի համար պայմանագրով ամրագրված 165 ԱՄՆ դոլար/հազար խմ գինը 2021 թվականի փաստացի միջին կշռված գազի այրման ստորին ջերմության 8389 կկալ/խմ մեծության հիման վրա հաշվարկվեց և սակագներում ներառվեց 175.21 ԱՄՆ դոլար/հազար խմ: Այսպիսով, 2022 թվականի ապրիլի 1-ից սպառողներին վաճառվող բնական գազի միջին կշռությային հաշվարկային սակագինը կազմեց 277.71 ԱՄՆ դոլար/հազար խմ (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը), որի պարագայում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի նոյեմբերի 3-ի №1122-Ն որոշման համաձայն սոցիալապես անապահով ընտանիք համարվող սպառողների՝ տարեկան մինչև 600 խմ բնական գազի սպառման համար գործող արտոնյալ սակագները մնացել են անփոփոխ, իսկ մնացած սպառողների համար սակագներն ավելացել են հավասարաչափ՝ դրամական արտահայտությամբ 4.7 դրամ/խմ-ով, իսկ դոլարային արտահայտությամբ՝ 9.9 դոլար/հազար խմ-ով:

Հաշվի առնելով էլեկտրաէներգետիկական համակարգում գործող ընկերությունների սակագների հաշվարկման մեթոդիկան, պետություն-մասնավոր գործընկերության պայմանագրերի ու լիցենզիաների պայմանների պահանջները և 2023 թվականի փետրվարի 1-ից մինչև 2024 թվականի փետրվարի 1-ն ընկած ժամանակահատվածի համար կանխատեսվող՝ էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության, ներկրման և արտահանման հաշվեկշիռը, Հայաստանի Հանրապետության

կառավարության երաշխիքով ստացված արտոնյալ վարկերի մարման և սպասարկման ծախսերի իրականացման ժամանակացույցերը, արտարժույթների փոխարժեքների, էլեկտրական էներգիայի արտադրության և սպառման կառուցվածքի, էլեկտրաէներգետիկական համակարգում հաշվեկշռման և հաճախականության կարգավորման նպատակով երկրորդային և երրորդային պահուստի ապահովման ծառայության ներդրման արդյունքում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից հզորության գնման ծախսի, համակարգում միջուկային վառելիքի, աշխատավարձի գծով ծախսերի փոփոխությունները, արտադրող կայանների և ծառայություն մատուցողների մոտ կանխատեսված և փաստացի ծավալների շեղման արդյունքում հասույթների ճշգրտումները, ընկերությունների կողմից 2022 թվականին իրականացված կապիտալ ներդրումների փոխհատուցման անհրաժեշտությունը և էլեկտրաէներգետիկական համակարգում գործող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վրա ազդող մի շարք այլ գործոնների փոփոխությունները՝ հանձնաժողովը 2022 թվականի տարեվերջին վերահաշվարկել է սակագնային կարգավորման ենթակա արտադրող խոշոր կայանների համար էլեկտրական էներգիայի արտադրության, ծառայություններ մատուցողների համար էլեկտրական էներգիայի հաղորդման, էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի, շուկայի օպերատորի, հաշվեկշռման (նվազագույն և առավելագույն) և էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայությունների մատուցման սակագները: Ընդ որում, էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի նոր մոդելի պահանջներին համապատասխան՝ «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան», «Երևանի ջերմաէլեկտրակենտրոն», «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների համար սահմանվել են միադրույք, իսկ «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկար», «Արմփաուեր», «Գազպրոմ Արմենիա» («Հրազդան-5» կայանի մասով) փակ բաժնետիրական ընկերությունների և «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազՋԷԿ)» բաց բաժնետիրական ընկերության համար՝ երկդրույք սակագներ: Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի սակագների վերանայման արդյունքում սպառողներին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի սակագների վերանայման անհրաժեշտություն չի առաջացել և դրանք մնացել են անփոփոխ:

Ինչպես յուրաքանչյուր տարի, այնպես և 2022 թվականին, ելնելով սղածի և արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխություններից՝ համաձայն ընդունված մեթոդիկայի,

հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ վերանայվել են վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ էլեկտրական էներգիա արտադրող կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները, որոնք ուժի մեջ են մտել 2022 թվականի հուլիսի 1-ից և գործել են վեց ամիս: Այնուհետև, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ այդ կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի սակագների սահմանումից կամ վերանայումից հետո՝ 2022 թվականի հունիսից մինչև հոկտեմբեր ամիսներն ընկած ժամանակահատվածում՝ հուլիս-հոկտեմբեր ամիսներին ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետության դրամի միջին ամսական փաստացի փոխարժեքների շեղումը սակագների հաշվարկներում ներառված 496.96 դրամ/ԱՄՆ դոլար փոխարժեքի նկատմամբ գերազանցել է 15 տոկոսով, և տարբեր ամիսներին շեղման մակարդակը կազմել է 17.29-18.96 տոկոս՝ վերականգնվող այլ աղբյուրների կիրառմամբ գործող կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները վերանայվել են նաև 2022 թվականի նոյեմբեր ամսին, և նոր սակագներն ուժի մեջ են մտել 2023 թվականի հունվարի 1-ից: Արդյունքում, թվով 56 արևային, 3 հողմային էլեկտրակայաններից, 1 կենսազանգվածից էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանից և թվով 136 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի սակագները 2023 թվականի հունվարի 1-ից նվազել են 10.77%-15.47%-ով:

Հաշվետու տարվա ընթացքում ներկայացված հայտերի հիման վրա, ըստ գործող կարգի, սահմանվել են 1 փոքր հիդրոէլեկտրակայանից և 34 նոր կառուցված արևային էլեկտրակայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները:

Հաշվի առնելով էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնների պահանջները՝ սահմանվել են «Երևանի ջերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությանն առաքվող և «Արմփաուեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունից ձեռք բերվող էլեկտրական էներգիայի ամսական չափաքանակները, ինչպես նաև հաստատվել է «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության սպառման համակարգի ակտիվ հզորությունը:

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնների համաձայն՝ 2022 թվականի փետրվարի 1-ից «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված էլեկտրական էներգիայի գնման երաշխիքային ժամկետը լրացած փոքր

հիդրոէլեկտրակայանները համարվում են մրցակցային պայմաններով գործող արտադրողներ: Վերջիններս նշված ամսաթվից գործում են լիարժեք մրցակցության պայմաններում և դրանցից առաքվող էլեկտրական էներգիայի համար հանձնաժողովը սակագին չի սահմանում: 2022 թվականին լրացել է ևս 13 այդպիսի հիդրոէլեկտրակայանների՝ օրենքով սահմանված էլեկտրական էներգիայի գնման երաշխիքի ժամկետը: Այսպիսով, գնման երաշխիքը լրացած փոքր կայանների ընդհանուր թիվը 2023 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ կազմել է 56, որոնք առաքում են տարեկան շուրջ 201.6 միլիոն կՎտժ էլեկտրական էներգիա՝ այն վաճառելով էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատական հատվածում:

Հաշվետու տարվա վերջին ուսումնասիրվել և հաստատվել են պետություն-մասնավոր գործընկերության պայմանագրերի շրջանակում գործող կայանների, երկրորդային և երրորդային պահուստն ապահովող արտադրողների 2022 թվականի պայմանագրային և տնօրինելի հզորությունները:

2.4. *Լիցենզավորում և լիցենզավորված անձանց միջև կնքված պայմանագրեր*

Հանձնաժողովը 2022 թվականի ընթացքում էներգետիկայի բնագավառում տրամադրել է էլեկտրական էներգիայի արտադրության՝ 8 (որից 7-ի դեպքում ամրագրվել է կառուցման ժամանակահատված), էլեկտրական էներգիայի մատակարարման՝ 9 և էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի 10 լիցենզիաներ, քննարկվել են լիցենզիաների վերաձևակերպման՝ 5, լիցենզիաներով ամրագրված կառուցման (վերակառուցման) ժամանակահատվածների երկարաձգման՝ 34, ինչպես նաև լիցենզիաների գործողության ժամկետների երկարաձգման 18 հայտեր:

2022 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ էլեկտրական էներգիայի արտադրության փուլ են անցել նաև թվով 60 արևային էլեկտրակայաններ, ինչի արդյունքում համակարգ է մուտք գործել 204,8 ՄՎտ գումարային հզորություն, ինչը դրական ազդեցություն կունենա հետագայում էներգախնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի մասով թիրախային ցուցանիշներին հասնելու համար:

Միաժամանակ, հաշվետու տարում համապատասխան փորձաքննություն են անցել և գրանցվել էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորված անձանց միջև կնքված 41 պայմանագրեր:

2.5. Ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցում և գնումների մոնիթորինգ

Հանձնաժողովի գործառույթներից իր կարևորությամբ առանձնանում է էներգետիկայի բնագավառի կարգավորվող ընկերությունների կողմից իրականացվող կարճաժամկետ և երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի ուսումնասիրության և համաձայնեցման գործընթացը, այդ թվում՝ ընկերությունների ներդրումային գործունեության արդյունքների վերաբերյալ համապատասխան վերլուծական տեղեկանքների կազմումն ու հրապարակումը: Նշված աշխատանքները կարևորվում են սակագներում ներառման ենթակա ներդրումների օգտակար և օգտագործվող ծավալի որոշման, ներդրումների արդյունավետության գնահատման, այդ համատեքստում անարդյունավետ և ոչ հիմնավոր ներդրումների ծավալի բացահայտման և վերհանման առումով՝ սպառողներին առաքվող էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի սակագներում դրանք չներառելու սկզբունքից ելնելով: Այդ նպատակով հանձնաժողովը յուրաքանչյուր տարի քննարկում և համաձայնություն է տալիս էներգետիկայի բնագավառի կարգավորվող ընկերությունների հաջորդ տարիների ներդրումային ծրագրերին, ինչպես նաև ամփոփում է նույն ընկերությունների նախորդ տարվա ներդրումային գործունեության արդյունքները և հրապարակում համապատասխան վերլուծական տեղեկանքներ:

2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումային ծրագրերի շրջանակում էներգետիկ ենթակառուցվածքներում ներդրումներ են իրականացրել «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ», «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա», «Հաշվարկային կենտրոն», «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» և «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունները: Բացի այդ, «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան», «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» և «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունները ներդրումներ են իրականացրել նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունից կամ վերջինիս երաշխիքով միջազգային ֆինանսական կառույցներից ստացված վարկային ծրագրերի շրջանակում:

Իրականացվող ներդրումային ծրագրերն ուղղված են մի շարք խնդիրների լուծմանն ու կարգավորմանը: Մասնավորապես, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր»,

«Գազարոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների ներդրումային ծրագրերն ուղղված են սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանը, նոր սպառողների սպառման համակարգերի միացմանը, առևտրային հաշվառման համակարգերի կատարելագործմանը, հետագա շահագործման համար ոչ պիտանի սարքավորումների փոխարինմանը, ժամանակակից տեխնիկայի և տեխնոլոգիաների ներդրմանը: «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը միտված է հիդրոէլեկտրակայանների հիդրոլոգիական կառույցների և պատվարների ուսումնասիրությանը և շինարարական աշխատանքների ծավալի գնահատմանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանության, տեխնիկական անվտանգության և առողջության պահպանման ոլորտի գործառույթների բարելավմանը, «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է «Սևան-Հրազդան» կասկադի վերականգնմանը՝ հետագա անվտանգ, արդյունավետ և հուսալի շահագործման նպատակով, «Հաշվարկային կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը՝ սերվերային համակարգի ներդրմանը և էլեկտրաէներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգի ծրագրային մոդուլների, համակարգչային և այլ տեխնիկայի ձեռքբերմանը, «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է «Լիճք», «Ագարակ-2» և «Շինուհայր» 220 կՎ ենթակայանների վերակառուցման աշխատանքներին, ինչպես նաև էներգահամակարգի կայուն և հուսալի աշխատանքի ապահովմանը: «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը միտված է կայանի շահագործման ժամկետի երկարաձգմանը, ինչն ամրագրված է նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի հունվարի 14-ի N°48-Լ որոշմամբ հավանության արժանացած և 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի N°1902-Լ որոշմամբ հաստատված, համապատասխանաբար՝ Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրի (մինչև 2040 թվականը) իրագործումն ապահովող ծրագիր-ժամանակացույցով և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրի՝ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների բնագավառի մասով:

Հանձնաժողովն առանձնակի ուշադրություն է դարձնում էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի բաշխման գործունեություն իրականացնող ընկերությունների ներդրումային ծրագրերի կառուցվածքին՝ ներդրումներն առաջնահերթ առավել վատթար վիճակում գտնվող բնակավայրերի սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանն ուղղելու նպատակով: Անհատապես ուսումնասիրվում է սպառողների կողմից սպասարկման որակի ցուցանիշներին (ընդհատումներ, էլեկտրական էներգիայի լարման թույլատրելի սահմաններից շեղումներ) վերաբերող յուրաքանչյուր բողոք, և բարձրացված հարցի լուծմանն ուղղությամբ հասցեական աշխատանքները ներառվում են ընկերությունների ներդրումային ծրագրերում:

Կարգավորվող ընկերությունների կողմից իրականացված ներդրումային ծրագրերի շրջանակում՝ 2021 և 2022 թվականներին ավարտված և շահագործման հանձնված ներդրումների ծավալը կազմել է ավելի քան 330 միլիարդ դրամ (ներկայացված է սույն հաշվետվության N1 հավելվածում):

Ներդրումային գործունեության վերլուծության արդյունավետության բարձրացման, ներդրումների հավաստիության և հիմնավորվածության ստուգման առավել արդյունավետ մեթոդներ և գործիքներ օգտագործելու նպատակով հանձնաժողովը 2022 թվականին նախաձեռնել է հերթական անգամ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» և առաջին անգամ «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների 2021 թվականի ներդրումային գործունեության աուդիտի իրականացում, որոնք նպատակ ունեին բարձրացնել հանրության և շահագրգիռ կողմերի մոտ ընկերությունների ներդրումային գործունեության նկատմամբ օբյեկտիվ, հիմնավոր գնահատականի ձևավորման նկատմամբ վստահությունը և սակագների հաշվարկներում ներառվող ներդրումային ծախսերի հիմնավորվածությունը:

Հարկ է նշել, որ 2022 թվականին առաջին անգամ աուդիտորական ծառայությունների մատուցման մրցույթները հայտարարվել են հանձնաժողովի կողմից, որոնց արդյունքում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության մասով հաղթող է ճանաչվել է «ԲԴՕ Արմենիա» աուդիտորական կազմակերպությունը, իսկ «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության մասով՝ «Գրանթ Թորնթոն» կազմակերպությունը:

Հանձնաժողովը մշտապես հետևում է նաև իր կարգավորման դաշտում գործող «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «Միջազգային էներգետիկ

կորպորացիա», «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» փակ բաժնետիրական ընկերությունների, «Տրանսգազ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության և «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» բաց բաժնետիրական ընկերության կողմից իրականացվող գնումների արդյունավետությանն ու թափանցիկությանը: Գնումների գործընթացի թափանցիկության ապահովման նպատակով իրականացվող գնումների մասին ողջ տեղեկատվությունը հրապարակվում է ինչպես Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարության գնումների էլեկտրոնային տեղեկագրում, այնպես և ընկերությունների ինտերնետային կայքերում:

2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողովը, համաձայն կարգավորվող անձանց գնումների կարգերի նկատմամբ սահմանված պահանջների կատարման մոնիթորինգի կարգի, իրականացրել է կարգավորվող անձանց գնումների առանձին գործարքների մոնիթորինգ, որը ներառում է հանրային կազմակերպությունների կողմից մինչև գնման հայտարարությունն իրականացված շուկայի ուսումնասիրությունների, գործարքների համար կիրառվող գնման մեթոդների ընտրության, մրցությանին փաստաթղթերի և մատակարարների ընտրության ընթացակարգերի մոնիթորինգը: Մոնիթորինգի արդյունքում կազմված վերլուծական տեղեկանքները հրապարակվել են հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում (www.psrc.am):

2.6. Վերականգնվող էներգետիկա

2022 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հանրապետությունում գործել են՝

- 189 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ, ևս 19-ը գտնվել են կառուցման փուլում: Գործող փոքր հիդրոէլեկտրակայանների գումարային հզորությունը կազմել է շուրջ 389 ՄՎտ, իսկ կառուցվող փոքր հիդրոէլեկտրակայաններինը՝ շուրջ 77 ՄՎտ: Ըստ այդմ, կառուցվող փոքր հիդրոէլեկտրակայանների գործարկումից հետո հանրապետությունում կգործեն 208 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ՝ 466 ՄՎտ գումարային հզորությամբ.
- 60 արևային էլեկտրակայաններ, ևս 7-ը գտնվել են կառուցման փուլում: Գործող արևային էլեկտրակայանների գումարային հզորությունը կազմել է շուրջ 205 ՄՎտ, իսկ կառուցվող արևային էլեկտրակայաններինը՝ շուրջ 81 ՄՎտ: Ըստ այդմ, կառուցվող էլեկտրակայանների գործարկումից հետո

հանրապետությունում կգործեն 67 արևային էլեկտրակայաններ՝ 286 ՄՎտ գումարային հզորությամբ, որոնցից թվով 4 արևային էլեկտրակայաններ 20 ՄՎտ գումարային հզորությամբ կգործեն էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատական հատվածում:

- 4 հողմային էլեկտրակայաններ, ևս 1-ը գտնվել է կառուցման փուլում: Գործող հողմային էլեկտրակայանների գումարային հզորությունը կազմել է շուրջ 4,2 ՄՎտ, իսկ կառուցվող հողմային էլեկտրակայանինը՝ 4 ՄՎտ:¹

2022 թվականին փոքր հիդրոէլեկտրակայաններից և էներգիայի վերականգնվող այլ ռեսուրսների կիրառմամբ գործող կայաններից առաքված էլեկտրական էներգիայի մասնաբաժինը էլեկտրաէներգետիկական համակարգի արտադրող կայաններից առաքված էլեկտրական էներգիայի նկատմամբ կազմել է 13.4 տոկոս, իսկ ներքին շուկայում սպառված էլեկտրական էներգիայի նկատմամբ՝ 18.0 տոկոս:

Գործող և գործարկման ենթակա փոքր հիդրոէլեկտրակայանների, վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ էլեկտրական էներգիա արտադրող այլ կայանների ամփոփ ցուցանիշները, ինչպես նաև հանձնաժողովի կողմից տրամադրված լիցենզիաների համաձայն կառուցման և արտադրության փուլերում գտնվող հիդրոէլեկտրակայանների հզորությունների և վերջիններիս կողմից էլեկտրական էներգիայի արտադրության ծավալների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է սույն հաշվետվության NN 2-7-րդ հավելվածներում, ինչպես նաև հրապարակված է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման և էներգետիկ անկախության ապահովման առումով տարեցտարի առավել նշանակալի է դառնում վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողների և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև իրականացվող էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի գործընթացը: Նշված գործընթացը թույլ է տալիս էլեկտրական էներգիայի սեփական արտադրության միջոցով բարելավել և համահարթեցնել սպառման ռեժիմներն ինչպես կենցաղային մակարդակում՝ նվազեցնելով ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող բնակիչ-սպառողների էլեկտրական էներգիայի գծով ծախսերը, այնպես և գործարար

---

¹ «Ձող Ուինդ» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից Գեղարքունիքի մարզի Գեղամասար համայնքի վարչական տարածքում (գյուղ Սոթք) կառուցված 1320 կՎտ տեղակայված հզորությամբ «Ձող Ուինդ» հողմային էլեկտրակայանը պատերազմի արդյունքում հայտնվել է Ադրբեջանի Հանրապետության զինված ուժերի վերահսկողության ներքո:

միջավայրում՝ նպաստելով ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող կազմակերպությունների ապրանքների և ծառայությունների ինքնարժեքի նվազեցմանը:

2022 թվականի մայիսի 1-ից ուժի մեջ մտած «էներգետիկայի մասին» օրենքի փոփոխություններով հիմնովին վերանայվել են ինքնավար էներգաարտադրության կազմակերպման, էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի հաշվառման և հատուցման հարաբերությունները, սահմանվել են ինքնավար էներգաարտադրողի տեղակայանքների դրվածքային հզորության նոր սահմանաչափեր, նախատեսվել է տարբեր ինքնավար էներգաարտադրողներից և սպառողներից բաղկացած ինքնավար խմբի ստեղծման, ինչպես նաև նույն ինքնավար էներգաարտադրողի կողմից էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մեկ կամ ավելի կետերում էլեկտրական էներգիա արտադրելու և նույն կամ տարբեր կետերում այն սպառելու հնարավորություն: Ինքնավար էներգաարտադրությանն առնչվող հանձնաժողովի գործող կարգավորումներն օրենքով սահմանված նոր իրավակարգավորումներին համապատասխանեցնելու նպատակով 2022 թվականին լրամշակվել են հանձնաժողովի կողմից հաստատված՝ էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնները և էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի (ինքնավար էներգաարտադրող-երաշխավորված մատակարար) պայմանագրի օրինակելի ձևը:

Ոլորտին առնչվող իրավակարգավորումների շարունակական բարեփոխման արդյունքում ինքնավար էներգաարտադրությունն ըստ էության հանդիսանում է վերականգնվող էներգետիկայի ամենաարագ զարգացող ուղղություններից, ինչի մասին են վկայում արձանագրված ցուցանիշները:

Մասնավորապես, 2022 թվականի տարեվերջի դրությամբ բաշխման ցանցին միացված ինքնավար էներգաարտադրողների քանակը կազմել է 10282, իսկ վերջիններիս համակարգերի ընդհանուր հզորությունը՝ մոտ 197 ՄՎտ: Նույն ժամանակահատվածում արդեն իսկ ձևավորվել են 15 ինքնավար խմբեր, ևս 19 ինքնավար էներգաարտադրողներ օգտվել են էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մեկ կամ ավելի կետերում էլեկտրական էներգիա արտադրելու և նույն կամ տարբեր կետերում այն սպառելու հնարավորությունից:

3. **Ջրային ոլորտ**

3.1. **Սակագնային քաղաքականություն**

«Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը, համաձայն իրեն տրամադրված լիցենզիայի պայմանների, 2022 թվականի օգոստոսին վարձակալության 7-րդ պայմանագրային տարվա (2023 թվական) համար խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման սակագների ճշգրտման հայտ է ներկայացրել հանձնաժողով՝ բաժանորդներին մատուցվող ծառայությունների սակագների գումարային մեծությունը յուրաքանչյուր խորանարդ մետրի համար առաջարկելով սահմանել 209.003 դրամ (ներառյալ՝ ավելացված արժեքի հարկը): Համաձայն սակագների ճշգրտման մեխանիզմների՝ սակագները յուրաքանչյուր տարի ենթակա են ճշգրտման՝ հաշվի առնելով մանրաձախ ջրամատակարարման ծավալների փոփոխությունը, սղաճը, ընկերությանը մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի սակագների փոփոխությունը, ինչպես նաև ջրային համակարգն այլ նպատակներով օգտագործելուց և խմելու ջուրը ոռոգման նպատակով մատակարարելուց ստացվող լրացուցիչ հասույթով պայմանավորված նվազեցումը:

Հաշվի առնելով սակագների վրա ազդող վերը թվարկված գործոնները և մանրաձախ ջրամատակարարման փաստացի ծավալների հավաստիության ստուգման նպատակով իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները՝ հանձնաժողովն իրականացրել է 2023 թվականի ծառայությունների մատուցման սակագների հաշվարկներ և ընդունել է 2022 թվականի նոյեմբերի 29-ի №519-Ն որոշումը, համաձայն որի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի նոյեմբերի 3-ի №1122-Ն որոշման համաձայն սոցիալապես անապահով ընտանիք համարվող սպառողներին ծառայությունների մատուցման սակագները մնացել են անփոփոխ՝ գումարային 180 դրամ/խմ (ներառյալ՝ ավելացված արժեքի հարկը), իսկ մյուս բաժանորդներին խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման գումարային սակագինը սահմանվել է 208.419 դրամ/խմ (ներառյալ՝ ավելացված արժեքի հարկը): Միաժամանակ, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի մարտի 16-ի №324-Ա որոշմամբ սուբսիդավորվում է խմելու ջրի սակագների ավելացումը, որի արդյունքում 2023 թվականին սպառողները (բացառությամբ սոցիալապես անապահովների) խմելու

ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման համար կշարունակեն վճարել 2022 թվականին գործող սակագների չափով՝ գումարային 200.47 դրամ/խմ:

Ճշգրտվել են նաև ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման լիցենզիա ունեցող այլ անձանց, ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայություններ մատուցող համայնքներին, համայնքային բյուջետային հիմնարկներին և ոչ առևտրային կազմակերպություններին խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման մեծածախ ծառայությունների ու «Կարեն Դեմիրճյանի անվան Երևանի մետրոպոլիտեն» փակ բաժնետիրական ընկերության ստորգետնյա ջրերի հեռացման ծառայության մատուցման սակագները:

3.2. *Ջրամատակարարման գրաֆիկների համաձայնեցում և խմելու ջրի սպառման ծավալների մոնիթորինգ*

«Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից հանձնաժողով ներկայացված՝ խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման սակագների ճշգրտման հայտի ուսումնասիրության շրջանակում, ընկերության կողմից գրանցված մանրածախ ջրամատակարարման փաստացի ծավալների հավաստիության ստուգման նպատակով հանձնաժողովի, ջրային կոմիտեի և սպառողների իրավունքները պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ համատեղ 2022 թվականին ևս իրականացվել է մոնիթորինգ՝ հայտնաբերելու փաստացի մատակարարվող խմելու ջրի չհաշվառվող ծավալները: Մոնիթորինգն իրականացվել է երկու փուլով՝ Երևան քաղաքում և մարզերի սպասարկման տարածքում:

Մոնիթորինգի ընթացքում իրականացվել է 1257 այց, հայտնաբերվել է խախտման 690 դեպք, որից 291-ը վերաբերում է հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված՝ ջրաչափերը սահմանազատման կետեր դուրս բերելու, հոլոգրաֆիկ կնիքների առկայության, հակառակ տեղադրված ֆիլտրերն ուղղելու և ջրագրկված ջրագծերը պատշաճ ձևով խցափակելու պահանջների չպահպանմանը, իսկ 399 դեպքերի մասով հաշվարկվել է լրացուցիչ 1 847 160 խորանարդ մետր ծավալ, որը բաժանորդներին մատուցվող ծառայությունների գումարային սակագնի վրա ունեցել է դրական ազդեցություն՝ 1.56 դրամ/խմ-ի չափով (ներառյալ՝ ԱԱՀ-ն):

Մոնիթորինգի արդյունքում ջրամատակարարման լրացուցիչ ծավալները հաշվարկվել են հետևյալ մոտեցումներով.

1. Ապօրինի ջրօգտագործման, ջրաչափերի շրջանցման և այլ խախտումների համար՝ ներանցման խողովակի թողունակությամբ՝ ջրի շարժման 1,5 մ/վրկ արագությամբ և ջրամատակարարման հրապարակված գրաֆիկով,

2. հանձնաժողովի 2016 թվականի նոյեմբերի 30-ի №378Ն որոշմամբ հաստատված՝ խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների համաձայն առանց առևտրային հաշվառքի սարքի ջրամատակարարման դեպքում՝ հաշվարկային ամսվա համար ոչ բազմաբնակարան շենքի բնակիչ-բաժանորդին մատակարարված խմելու ջրի քանակի 100 խմ-ի չափով, սակայն ընկերության կողմից բազմաբնակարան շենքի բնակիչ-բաժանորդների համար հաշվարկված՝ 30 խմ-ի տարբերությամբ:

Խմելու ջրի ոլորտի կարգավորվող ընկերությունը պարտավոր է յուրաքանչյուր տարի՝ մինչև սեպտեմբերի 1-ը, հանձնաժողովի համաձայնեցմանը ներկայացնել տվյալ տարվա դեկտեմբերին հրապարակվելիք՝ բաժանորդների հաջորդ տարվա ջրամատակարարման գրաֆիկը և տարեկան առնվազն մեկ անգամ՝ դեկտեմբեր ամսվա ընթացքում, իր պաշտոնական կայքում հրապարակել այն:

2022 թվականին ջրամատակարարման գրաֆիկների հրապարակման գործընթացն իրականացվել է խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոններով սահմանված կարգով:

Հաշվի առնելով «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության ներկայացրած տեղեկատվությունը՝ 2021 թվականին ջրային կոմիտեի հետ համատեղ քննարկումների արդյունքում սկսվել և 2022 թվականին շարունակվել է մի շարք համայնքների բնակիչների՝ պարզեցված կարգով ընկերության բաժանորդ դառնալու գործընթացը: Մասնավորապես, այն բնակիչների, որոնց սպառման համակարգերը պատմականորեն միացած են ջրային համակարգին և որոնք օգտվում են խմելու ջրի մատակարարման և (կամ) ջրահեռացման ծառայություններից, սակայն տարբեր պատճառներով չեն հանդիսանում մատակարարի բաժանորդ, նաև այն պատճառով, որ վարձակալության պայմանագրի շրջանակում պատշաճ կարգով բաժանորդների տվյալները չեն հանձնվել մատակարարին: Նշված ապօրինի միացումները

հիմնականում Հայաստանի Հանրապետության մարզերում են և մերձմայրաքաղաքային ջրատարներից, որոնց հետևանքով չհաշվառվող ջրի օգտագործումը ջրասակավության շրջանում հանգեցնում է Երևան քաղաք մղվող խմելու ջրաքանակի նվազման: Քանի որ քննարկվող դեպքերը բազմաթիվ են, և ջրային համակարգում չհաշվառվող ջրի քանակների նվազեցման արդյունքում կավելանա մանրածախ ջրամատակարարման ծավալը, որն իր հերթին դրական ազդեցություն կունենա սպառողներին մատուցվող ծառայությունների սակագների վրա, նշված բնակիչները հանձնաժողովի անհատական որոշումների հիման վրա կդառնան մատակարար կազմակերպության բաժանորդ՝ առանց նոր միացման ընթացակարգի: 2022 թվականին հանձնաժողովի կայացրած անհատական որոշումներով 68 բնակավայրերի թվով 1426 նման բնակիչների հետ կնքվել են խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր:

4. Էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառ

Հաշվի առնելով էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառի կարգավորման քաղաքականության գերակայությունները և Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտի ձեռքբերումները, ոլորտի զարգացման շարունակականության ապահովման նկատառումներից ելնելով՝ հանձնաժողովը 2022 թվականի ընթացքում ծավալուն աշխատանքներ է իրականացրել մրցակցության խթանման (երաշխավորման), ենթակառուցվածքների զարգացման ու ընդլայնման, նոր տեխնոլոգիաների ներդրման, ծառայությունների հասանելիության և հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի հուսալիության ու անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև սպառողների շահերի պաշտպանության ուղղությամբ: Հանձնաժողովի կողմից 2022 թվականի ընթացքում ընդունվել են էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառին առնչվող 155 իրավական ակտեր, այդ թվում՝ 8-ը նորմատիվ:

Հիշյալ աշխատանքների առնչությամբ, մասնավորապես, կարևորվում են հետևյալ միջոցառումներն (կարգավորումներ) ու դրանց արդյունքում արձանագրված՝ ոլորտը բնութագրող առանցքային ցուցանիշները.

4.1. Հանձնաժողովի իրավական ակտերի բարեփոխումներ և նոր

կարգավորումներ, մրցակցության խթանում (երաշխավորում), սպառողների շահերի պաշտպանություն, հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի հուսալիության ու անվտանգության ապահովում

Հանձնաժողովը 2022 թվականին շարունակել է բնագավառը կարգավորող իրավական ակտերի բարեփոխումներն ու ոլորտի զարգացմանն ուղղված նոր իրավակարգավորումների կիրառումը.

➤ Հանձնաժողովի 2022 թվականի փետրվարի 9-ի N56Ն որոշմամբ սահմանվել է էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառում կարգավորվող անձանց նկատմամբ հսկողության փոխանցումը համաձայնեցնելու կարգը, որով սահմանվել է ցանցի լիցենզիա կամ հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայություն մատուցելու նպատակով ռադիոհաճախականությունների օգտագործման թույլտվություն ստացած անձի բաժնետասի (բաժնետոմսի, փայի) նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման, զիջման կամ գրավադրման համաձայնեցման կարգը:

Կարգով սահմանվել են համաձայնեցման ենթակա գործարքների պահանջներն ու այն գործարքները, որոնք ենթակա չեն տվյալ կարգի իմաստով համաձայնեցման:

➤ Հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի օպերատորների և ծառայություններ մատուցողների համար գործունեության որակի որոշակի չափանիշներ սահմանելու նկատառումներից ելնելով՝ սահմանվել են հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության շարժական կապի լայնաշերտ տեխնոլոգիայի ծածկույթի որակի չափանիշներ՝ ներառյալ օպերատորի ռադիոծածկույթի աշխատունակությունն ապահովող բազային կայանի ազդանշանի (ռադիոհաճախականություն) սահմանային (նվազագույն) պարամետրերը, շինությունների ներսում ազդանշանի հաջող ներթափանցման հավանականության չափը, օպերատորի կողմից հանրային շարժական կապի ծածկույթի գնահատման (այդ թվում՝ չափումների իրականացման) սկզբունքներն ու դրանք հանձնաժողով ներկայացնելու պահանջները:

Դրանք կնպաստեն հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության շարժական կապի լայնաշերտ (LTE) տեխնոլոգիայի ծածկույթի որակի բարելավմանը, ինչպես նաև այդ առումով պետական կարգավորման (հսկողության, հանրապետությունում

հանրային շարժական կապի ծածկույթի հասանելիության գնահատման) արդյունավետության բարձրացմանը:

➤ Հաշվի առնելով Եվրոպական միության երկրներում կիրառելի նոր կարգավորումները, որոնց համաձայն՝ ԵՄ ողջ տարածքում սահմանվել են շարժական և ամրակցված կապի ցանցերի ձայնային վերջնավորման միասնական առավելագույն վճարներ, համապատասխանաբար 0,2 եվրոցենտ/րոպե (առանց՝ ԱԱՀ) և 0,07 եվրոցենտ/րոպե (առանց՝ ԱԱՀ), որոնք կիրառության մեջ են լինելու 5 տարվա ընթացքում (ընդ որում, շարժական կապի ցանցերի պարագայում առաջիկա 3 տարիների համար՝ ըստ յուրաքանչյուր տարվա, նախատեսված է նաև նշված վճարից տարբերվող՝ աստիճանական նվազող անցումային վճարներ՝ 0,7 եվրոցենտ/րոպե, 0,55 եվրոցենտ/րոպե և 0,4 եվրոցենտ/րոպե), ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով (ՀԳՀՄ/CEPA) ամրագրված պարտավորություններն ու տվյալ համաձայնագրի կիրարկման ճանապարհային քարտեզը հաստատող՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2019 թվականի հունիսի 1-ի N666-Լ որոշման N2 հավելվածի 101-րդ կետով սահմանված միջոցառումները՝ հանձնաժողովը, Եվրոպական միության գործող նոր կարգավորումներին համապատասխան, սահմանել է հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի միջև փոխկապակցման ծառայությունների վերջնավորման վճարների (դրույքաչափերի) հաշվարկման և կիրառման նոր կանոններ:

Մասնավորապես, հանձնաժողովի հիշյալ կարգավորումների համաձայն՝ 2023 թվականի հունվարի 1-ից նշված վճարները հաշվարկվում են՝ հիմք ընդունելով միջազգային համեմատելի ցուցանիշների տվյալները, այսինքն, հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի միջև փոխկապակցման ծառայությունների վերջնավորման վճարների հաշվարկման և կիրառման սկզբունք (բանաձև) է ընդունվել Եվրոպական միության վերոնշյալ կարգավորումների համաձայն նախատեսված վճարները՝ 5 տարիների կիրառության ժամանակահատվածով՝ շարժական կապի ցանցերի մասով առաջիկա 3 տարիների համար դրանց տարեկան պարբերականությամբ նվազման մոտեցմամբ (յուրաքանչյուր տարվա համար սահմանվող վճարները հաշվարկելով՝ ըստ դրանց կիրառման նախորդող տարվա

սեպտեմբերի 1-ին, հոկտեմբերի 1-ին և նոյեմբերի 1-ին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից հրապարակված՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված 1 եվրոյի նկատմամբ հայկական դրամի միջին փոխարժեքների միջին մեծությամբ:

➤ Լրամշակվել են հանձնաժողովի կողմից սահմանված՝ արտակարգ պատահարների արագ արձագանքման (փրկարար) ծառայության, ուստիկանության և շտապ բժշկական օգնության համարներին կատարվող կանչերի դեպքում հաճախորդի կողմից օգտագործվող ծառայության վայրի վերաբերյալ տեղեկությունները և հաճախորդի անձնական տվյալները հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցի օպերատորի կողմից բացահայտելու կարգն ու հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերով չարտոնված կանչերի իրականացումը բացառելու մասին հանձնաժողովի որոշումը, որոնցով համապատասխան պարտավորություններ են նախատեսվել նաև տվյալ իրավական ակտերով նախատեսված կարգավորումներից հետո հեռախոսակապի ծառայությունների մատուցում սկսած օպերատորների համար:

4.2. Ենթակառուցվածքների զարգացում, ընդլայնում, նոր տեխնոլոգիաների ներդրում և ծառայությունների հասանելիության ապահովում

➤ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանրային շարժական կապի ցանցերի զարգացման և ծածկույթների ընդլայնման գործընթացի շրջանակում, այդ թվում՝ հանձնաժողովի կողմից սահմանված լիցենզիոն պարտավորությունների հիման վրա, «ՄՏՍ Հայաստան», «Յուքոմ» փակ բաժնետիրական և «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերությունները շարունակել են զարգացնել (արդիականացնել և ընդլայնել) իրենց հանրային շարժական կապի ցանցերն ու ծածկույթները, որի արդյունքում Հայաստանի Հանրապետության 100% բնակավայրերն ապահովված են հանրային շարժական կապի 2G, 3G և 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիաների ծածկույթներով:

Ընդ որում, հանրապետության բնակավայրերում առնվազն երկու օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի հանրային շարժական կապի 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը կազմել է 91,4% (915 բնակավայր), որը 2023 թվականի

հունվարի 1-ի ցուցանիշի (911 բնակավայր) համեմատ ընդլայնվել է 4 բնակավայրով: 90 բնակավայրով ընդլայնվել է բնակավայրերում երեք օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի հանրային շարժական կապի 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը և կազմել 21,8% (218 բնակավայր), որը բնակչության ընդգրկվածության առումով կազմում է շուրջ 76%:

Հանձնաժողովը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հետ քննարկումների արդյունքում սահմանել է 700ՄՀg, 800ՄՀg և 1800ՄՀg ռադիոհաճախականությունների համապատասխան հատվածների օգտագործման թույլտվություններ տրամադրելու նպատակով մրցույթների կազմակերպման կանոններ, ձևավորել է մրցութային հանձնաժողով և հաստատել վերջինիս աշխատակարգը, որի հիման վրա 2022 թվականի նոյեմբերից մեկնարկել են մրցութային գործընթացները:

Ռադիոհաճախականությունների հատվածների նախատեսվող մրցույթների իրականացմամբ հանրապետության խոշոր քաղաքներում (Երևան, Գյումրի, Վանաձոր) կներդրվի շարժական լայնաշերտ կապի 5G տեխնոլոգիայի ցանց (այդ թվում՝ «իրերի ինտերնետ»/IoT տեխնոլոգիայի), կբարելավվի փակ տարածքներում (շինությունների ներսում) շարժական լայնաշերտ կապի ծածկույթի հասանելիության որակը, կբարձրացվի հանրային շարժական կապի ցանցերի հուսալիության և անվտանգության մակարդակն ու կարդիականացվեն անվտանգության համակարգերը, ինչպես նաև երկրի պաշտպանունակության ամրապնդման նպատակով կզարգացվեն (կընդլայնվեն) կապի առկա ենթակառուցվածքները:

Միևնույն ժամանակ, պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում կհիմնվի էլեկտրոնային հաղորդակցության շարժական կապի ծառայություններ մատուցելու հնարավորությամբ ուսումնական լաբորատորիա, որը կնպաստի ռադիոտեխնիկա, կապ և տեղեկատվահաղորդակցական տեխնոլոգիաներ մասնագիտությունների կրթական ծրագրերով մասնագիտացվող՝ ոլորտի համար անհրաժեշտ որակյալ կադրերի պատրաստմանը:

Մրցութային հիմունքներով նշված ռադիոհաճախականությունների ընդհանուր 90ՄՀg հատվածների տրամադրման դեպքում կապահովվի առնվազն 2,250 միլիարդ դրամ միանվագ (տրամադրման մասով) և 1,512 միլիարդ դրամ տարեկան (օգտագործման մասով) պետական բյուջեի լրացուցիչ մուտքեր՝ ռադիոհաճախականությունների օգտագործման պարտադիր վճարների մասով

ներկայում տարեկան շուրջ 8 միլիարդ դրամի պետական բյուջեի մուտքերը հասցնելով ավելի քան 9,5 միլիարդ դրամի:

➤ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում **հանրային ամրակցված կապի (հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների)** զարգացման և ենթակառուցվածքների հասանելիության ուղղությամբ կատարված աշխատանքների շրջանակում պետք է նշել, որ ներկայում հանրապետությունում գործում է հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ամրակցված կապի 204 լիցենզավորված օպերատոր, այդ թվում՝ հանրային ամրակցված հեռախոսակապի ծառայություններ մատուցող 13 օպերատոր, որոնցից 4-ը ծառայություններ են մատուցում հանրային ամրակցված հեռախոսային ցանցի տարածաշրջանային (աշխարհագրական) կողերով: Ընդ որում, 2022 թվականի ընթացքում լիցենզավորված 23 օպերատորներից 15-ին տրամադրվել է ցանցի լիցենզիա՝ մարզային բնակավայրերում հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցի շահագործման համար, ինչի արդյունքում հանրապետության մարզերում շարունակաբար զարգացել են հանրային ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ցանցերը և դրանց փոխադարձ ներթափանցելիության ցուցանիշները:

Կարող ենք արձանագրել, որ Հայաստանի Հանրապետության 100% բնակավայրերն ապահովված են լարային և (կամ) անլար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ հանրային ամրակցված հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների հասանելիությամբ:

Մասնավորապես, հանրապետության 996 (99.5%) բնակավայրերում հասանելի են հանրային ամրակցված հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետի **անլար տեխնոլոգիաների** ծառայությունները՝ առնվազն 2 Մբիթ/վ արագությամբ լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների հասանելիությամբ:

Հանրապետության 233 (23.3%) բնակավայրերում հասանելի են հանրային ամրակցված հեռախոսակապի, իսկ 698 (69.7%) բնակավայրերում՝ լայնաշերտ ինտերնետի **լարային տեխնոլոգիաների** ծառայությունները, այդ թվում՝ 666 բնակավայրերում (66.5%) հասանելի են դարձել FTTx լայնաշերտ տեխնոլոգիայի վրա հիմնված օպտիկամանրաթելային ցանցերը, որոնք ընդգրկում են երկրի բնակչության շուրջ 96%-ը: Ընդ որում, լայնաշերտ ինտերնետի լարային տեխնոլոգիաների նշված ցուցանիշները աճել են համապատասխանաբար 11.1%-ով (70 բնակավայրով) և

17.9%-ով (101 բնակավայրով), ինչը կանխատեսվել էր հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության ծրագրով:

Այս համատեքստում պետք է նշել, որ օպտիկամանրաթելային ցանցերի հասանելիության տարեկան 17.9% ընդլայնումը և վերոնշյալ՝ 66,5% ցուցանիշի արձանագրումը նպաստում են նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրով նախատեսված՝ հանրապետության քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի առնվազն 80%-ում լայնաշերտ (օպտիկամանրաթելային) կապով և պետական թվային ծառայությունների հասանելիությամբ ապահովելու միջոցառման իրականացմանը:

Ամփոփելով՝ կարելի է փաստել, որ ներկայում Հայաստանի Հանրապետության բոլոր բնակավայրերն ապահովված են հանրային շարժական կապի ծածկույթով, ինչպես նաև լարային և (կամ) անլար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ հանրային ամրակցված հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների հասանելիությամբ:

➤ Հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի միջև առկա մրցակցությունը, ինչպես նաև ենթակառուցվածքների զարգացման և ծառայությունների հասանելիության ապահովման վերոնշյալ զարգացումները նպաստել են ոլորտը բնութագրող ներքոհիշյալ առանցքային ցուցուցանիշների արձանագրմանը.

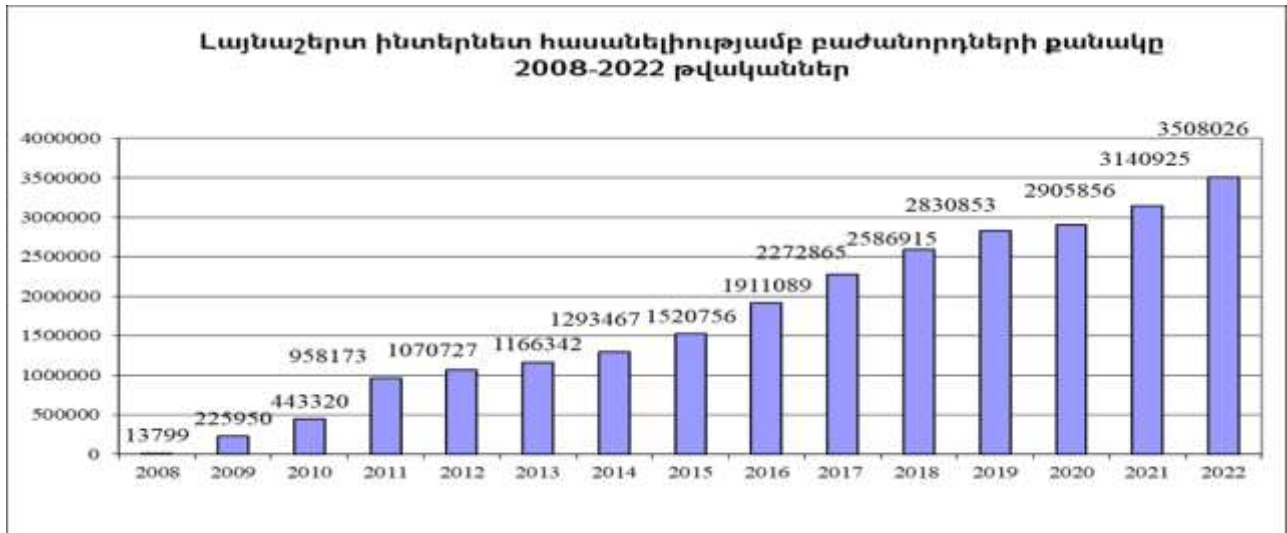
□ հանրային շարժական կապի բաժանորդագրությունների թվաքանակը 2022 թվականի տարեվերջին կազմել է 3 760 695, որը նախորդ տարվա համեմատ աճել է շուրջ 4.5%-ով (161 417 բաժանորդով), իսկ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների բաժանորդների թվաքանակը (այդ թվում՝ շարժական)՝ 3 530 909, որը նախորդ տարվա համեմատ աճել է ավելի քան 6,7%-ով (221 224 բաժանորդով).

□ ավելացել են ընդհանուր լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության (ներառյալ՝ շարժական ինտերնետ) ծառայությունների մատուցման ծավալները, որոնց բաժանորդների թվաքանակը 2022 թվականի տարեվերջի դրությամբ կազմել է 3 508 026, որից՝ շարժական լայնաշերտ ինտերնետ բաժանորդների թվաքանակը՝ 2 997 245, իսկ ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության բաժանորդների թվաքանակը՝ 510 781: Ընդհանուր լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության բաժանորդների թվաքանակը 2021 թվականի տարեվերջի համեմատ աճել է 11,7%-ով, ընդ որում, շարժական լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության բաժանորդների

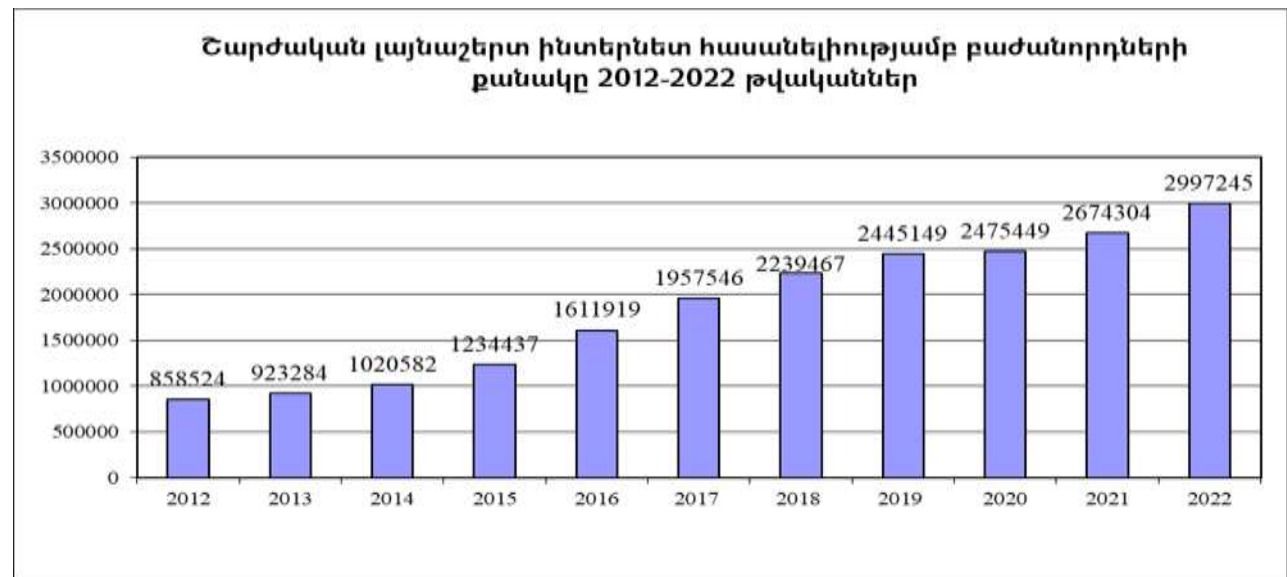

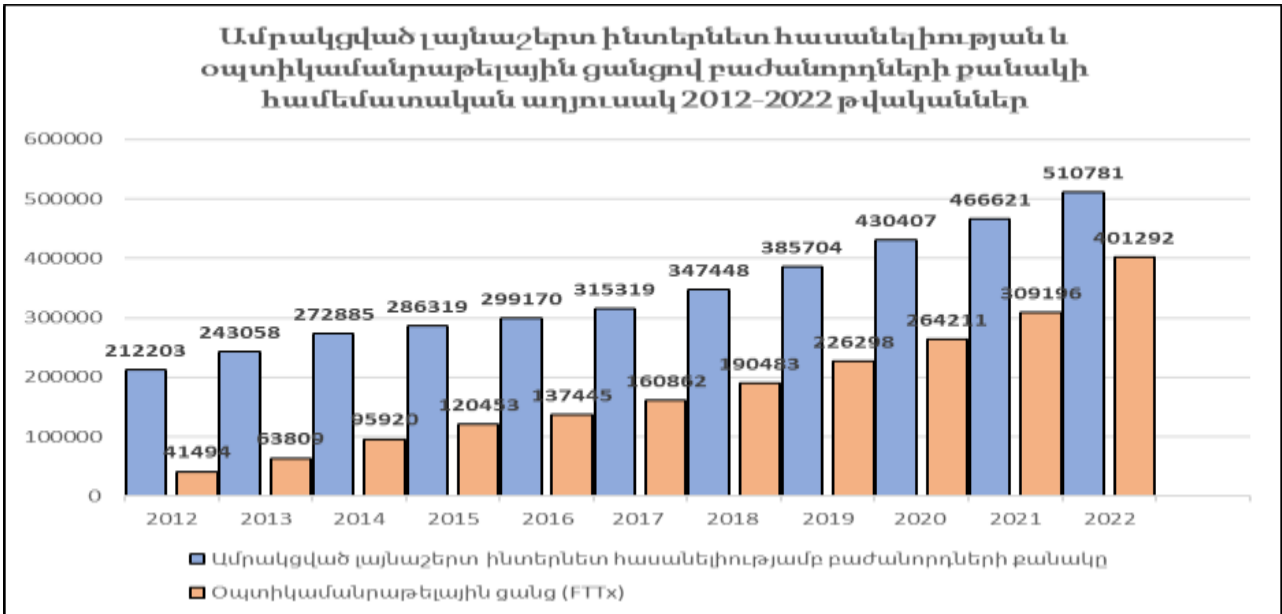
թվաքանակը՝ 12,1%-ով, իսկ ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության բաժանորդների թվաքանակը՝ 9.5%-ով, ինչը կանխատեսվել էր 2022 թվականի գործունեության ծրագրով:

Ստորև բերված է լայնաշերտ ինտերնետից օգտվող բաժանորդների թվաքանակի 2008-2022 թվականների աճի դինամիկան.

Ստորև բերված են շարժական և ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության բաժանորդների քանակների 2012-2022 թվականների աճի դինամիկան.

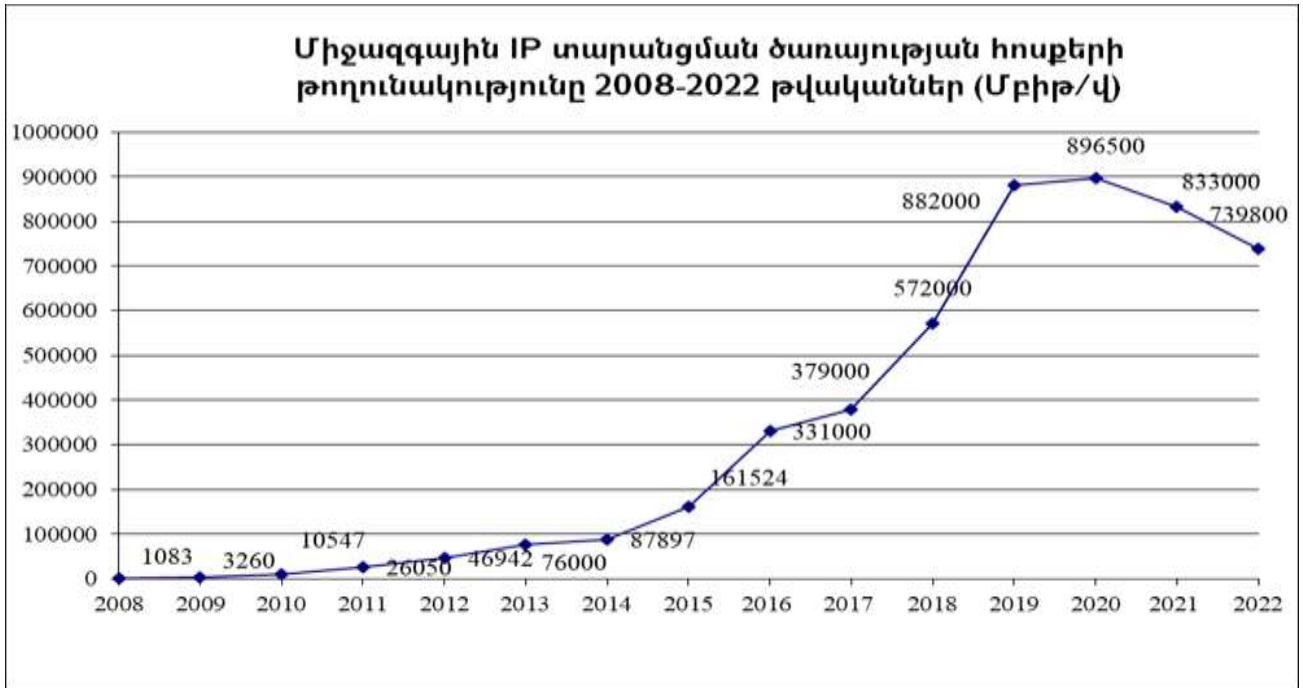

□ լայնաշերտ ամրակցված ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների մանրաձախ շուկայում գերակշռել են օպտիկամանրաթելային (FTTx) տեխնոլոգիայից օգտվող բաժանորդները, որոնց տեսակարար կշիռը 2022 թվականի տարեվերջին կազմել է ավելի քան 78,6% (ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների թվաքանակը՝ 510 781, որից օպտիկամանրաթելայինը՝ 401 292): Ընդ որում, 2021 թվականի տարեվերջի համեմատ օպտիկամանրաթելային (FTTx) տեխնոլոգիայից օգտվող բաժանորդների թվաքանակն աճել է 29.8%-ով, ինչով պայմանավորված 17.2%-ով նվազել է լարային xDSL տեխնոլոգիայով ինտերնետ հասանելիությամբ բաժանորդների թվաքանակը.

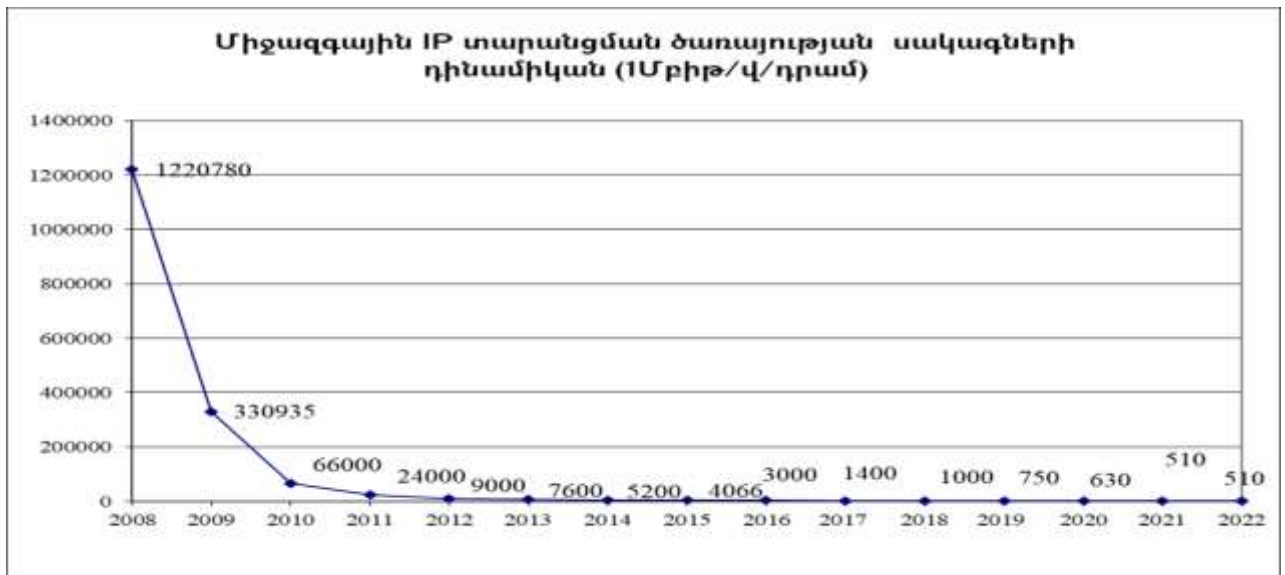
□ 2022 թվականի տարեվերջի դրությամբ միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման հոսքերի թողունակությունը հանրապետությունում կազմել է 739 800 Մբիթ/վ:

Ստորև բերված է միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայության հոսքերի թողունակության 2008-2022 թվականների փոփոխության դինամիկան.

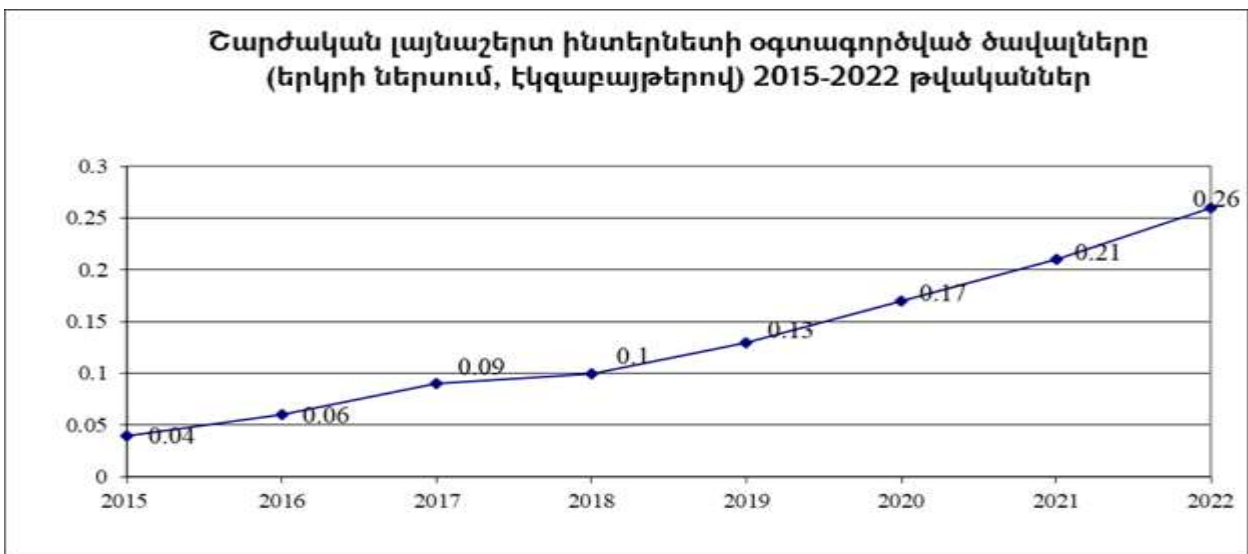
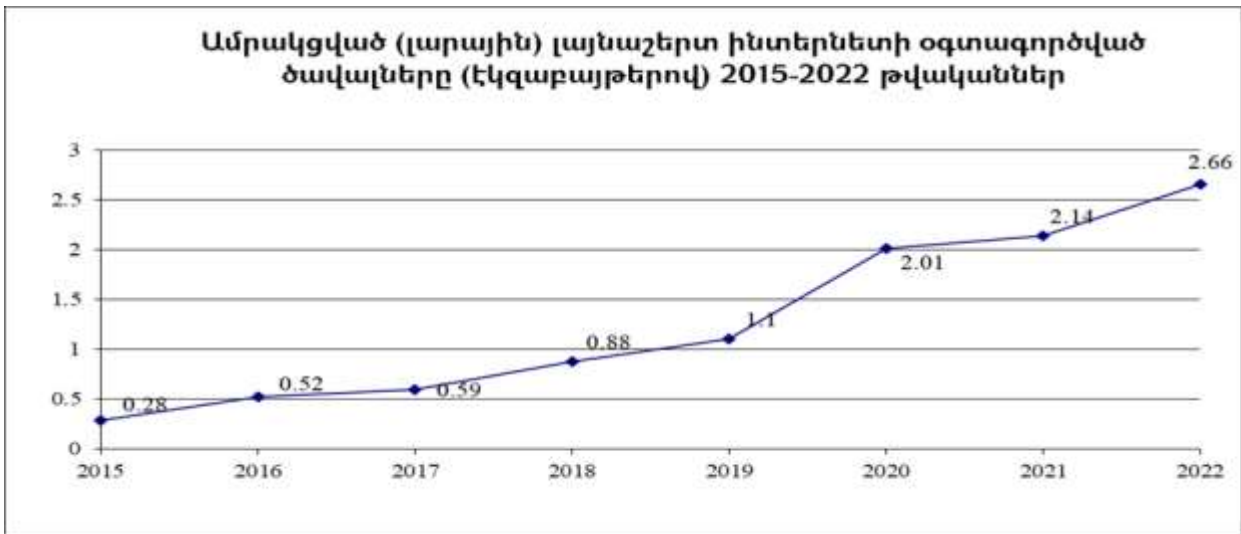
- 2022 թվականի տարեվերջին 1 Մբիթ/վ արագությամբ տարանցիկ «ԱՅՓԻ» հոսքի միջին շուկայական արժեքը կազմել է 510 դրամ:

Ստորև բերված է միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման ծառայության սակագների 2012-2022 թվականների դինամիկան՝ 1 Մբիթ/վ արագությամբ տարանցիկ «ԱՅՓԻ» հոսքի համար.

- 2022 թվականին, նախորդ տարվա համեմատությամբ, հանրապետությունում ֆիքսված (լարային) լայնաշերտ ինտերնետ կապի հոսքերը աճել են շուրջ 24.3%-ով, իսկ շարժական լայնաշերտ ինտերնետ կապի հոսքերը՝ 23.8%-ով:

Ստորև բերված է հանրապետությունում ամրակցված և շարժական լայնաշերտ ինտերնետ կապի օգտագործված ժամկետների 2015-2022 թվականների աճի դինամիկան.

5. Փոստային կապի բնագավառ

«Փոստային կապի մասին» օրենքի համաձայն՝ 2007 թվականից սկսած հանձնաժողովին է վերապահվել նաև փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման (վերանայման) իրավասությունը: Փոստային կապի ունիվերսալ ծառայություններ են հանդիսանում Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում փոստային կապի ծառայությունները՝ նամակագրական թղթակցության, մինչև 20 կգ քաշով ծանրոցների, գյուղական բնակավայրերում պաշտոնական պարբերականների և «Փաստաթղթերի հատուկ առաքման մասին»

օրենքով սահմանված փաստաթղթերի հատուկ առաքման գծով:

Հանձնաժողովի կողմից «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերության հայտի հիման վրա առաջին անգամ 2021 թվականի մարտի 30-ին փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանումից (վերանայումից) հետո, 2022 թվականի հունվարի 13-ին ընկերությունը կրկին հանձնաժողով է ներկայացրել փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների վերանայման հայտ: Հաշվի առնելով «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերության սակագների վրա ազդող բոլոր գործոնների փոփոխությունները՝ հանձնաժողովը սահմանել է փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների նոր սակագները, որոնք ուժի մեջ են մտել 2022 թվականի մայիսի 27-ից: Սակագների վերանայումը հիմնականում պայմանավորված էր աշխատավարձի գծով ծախսի փոփոխությամբ, որը փոստային կապի ունիվերսալ ծառայություններին վերաբերող ծախսերում կազմել է շուրջ 84%: Ընդ որում, աշխատավարձի գծով ծախսի ավելացումը պայմանավորված էր ընկերության դիտորդ խորհրդի (նախագահող՝ Հայաստանի Հանրապետության բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարություն) կողմից նոր կառուցվածքի և հաստիքացուցակի, սպասարկման ոլորտի աշխատակիցների խրախուսման համակարգի ներդրմամբ, սպասարկման անձնակազմի հանդեպ նվազագույն անհրաժեշտ պահանջների բարձրացման, ծրագրային փոփոխությունների, սպասարկման որակի ստանդարտների ներդրման անհրաժեշտությամբ պայմանավորված՝ սպասարկման անձնակազմի աշխատավարձի՝ միջինում 40%-ով բարձրացմամբ (որը համապատասխանում է շուկայական միջինին), սպասարկող անձնակազմի մասնագիտական ավելի բարձր որակ ապահովելու համար նոր մասնագետների ներգրավման նպատակով աշխատանքի դիմաց վճարման նոր մեխանիզմների ներդրմամբ:

Միաժամանակ, հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմից ստացված առաջարկությունը՝ հանձնաժողովն աջակցություն է տրամադրել Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը՝ մշակելով և վերջինիս տրամադրելով «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից Հայաստանի Հանրապետությունում քաղաքային և գյուղական բնակավայրերում կանխիկ եղանակով կենսաթոշակների և նպաստների առաքման ծառայությունների մատուցման ինքնարժեքի հաշվարկները:

Հարկ է նաև նշել, որ հաշվի առնելով վերջին երկու տարիներին «Հայփոստ» փակ

բաժնետիրական ընկերության ներկայացրած փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների վերանայման հայտերի ուսումնասիրության շրջանակում նշված ծառայությունների մասնակի կարգավորման արդյունքում դրսևորված համակարգային խնդիրները և ելնելով արդյունավետ, համակողմանի կարգավորման անհրաժեշտությունից՝ Հայաստանի Հանրապետության բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերության նախարարությունից ստացված «Փոստային ոլորտի զարգացման հայեցակարգը և հայեցակարգից բխող միջոցառումների իրականացման ժամանակացույցը հաստատելու մասին» որոշման նախագծի շրջանակում հանձնաժողովն առաջարկվել է օրենսդրորեն սահմանել համապատասխան իրավասություններ և գործիքակազմ, համաձայն որոնց, փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների պետական կառավարումը, այդ թվում՝ զարգացման ռազմավարության սահմանումը, կվերապահվի Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը՝ ի դեմս վերջինիս լիազոր մարմնի, իսկ պետական կարգավորումն ամբողջությամբ (լիցենզավորում, լիցենզիայի պայմանների, գործունեությունը կանոնակարգող կարգերի ու կանոնների, սպասարկման որակի ցուցանիշների, սակագների հաշվարկման, ծախսերի բաշխման մեթոդիկաների սահմանում, ներդրումային ծրագրերի համաձայնեցում, պատասխանատվության միջոցների կիրառում և այլն)՝ հանձնաժողովին:

6. Կարգավորվող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վերլուծություն

Կարգավորվող ընկերությունների կողմից հանձնաժողով ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների վերլուծության արդյունքները հիմք են հանդիսանում կարգավորմանը վերաբերող հիմնավորված որոշումների ընդունման, սակագների սահմանման ու վերանայման, ներդրումային ծրագրերի իրականացման ընթացքի գնահատման և լիցենզիայի պայմանների վերահսկման համար, ինչպես նաև հնարավորություն են տալիս ձևավորել կարգավորվող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական ցուցանիշների համապատասխան վիճակագրական բազա:

2022 թվականի ընթացքում Էներգետիկայի բնագավառի և ջրային ոլորտի կարգավորվող ընկերությունները, «Հայփոստ», «Հարավկովկասյան երկաթուղի» փակ բաժնետիրական և «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերությունները

հանձնաժողովի սահմանած ձևերով և պարբերականությամբ ներկայացրել են ֆինանսական հաշվետվություններ, որոնց հիման վրա կատարվել է վերջիններիս ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների վերլուծություն:

Սպառված էլեկտրաէներգիայի դիմաց սպառողներից գումարների հավաքագրման և էլեկտրաէներգետիկական համակարգի արտադրող կայաններին և ծառայություններ մատուցող ընկերություններին «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում վճարումների գործընթացը վերահսկելու նպատակով հանձնաժողովն ամսական արդյունքներով ստացել, վերլուծել և ամփոփել է «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության հատուկ հաշիվներում դրամական միջոցների շարժի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Էլեկտրաէներգետիկական, գազամատակարարման համակարգերի և ջրային ոլորտի կարգավորվող ընկերությունների գործունեության մասին հանրությանն իրազեկելու նպատակով 2022 թվականին ևս ամփոփվել է հիշյալ ընկերությունների կողմից ներկայացվող տեխնիկատնտեսական տեղեկատվությունը և հրապարակվել հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

Էլեկտրաէներգետիկական, գազամատակարարման համակարգերի և ջրային ոլորտի (այդ թվում՝ խմելու և ոռոգման ջրի մասով) 2021-2022 թվականների համեմատական ցուցանիշները ներկայացված են սույն հաշվետվության NN 8-11-րդ հավելվածներում:

7. Սպառողների շահերի պաշտպանություն

7.1. Սպառողների դիմումների քննարկում

Հանձնաժողովը, հավատարիմ մնալով սպառողների հարցադրումներին պատշաճ պարզաբանումներ, իսկ դիմում-բողոքներին առավել արդյունավետ լուծումներ առաջարկելու իր որդեգրած քաղաքականությանը, 2022 թվականին ևս սպառողներից ստանալով հանրային ծառայությունների ոլորտում մատակարար-սպառող հարաբերություններին առնչվող դիմում-բողոքներ, դրանք քննարկել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով և ժամկետներում:

Հաշվետու տարում հանձնաժողով է ներկայացվել 1887 դիմում-բողոք, որոնցից 696-ը՝ գրավոր, իսկ 1191-ը՝ բանավոր:

Գրավոր ներկայացված 696 դիմում-բողոքներից 299-ը բավարարվել է, 46-ը մասամբ է բավարարվել, 22 դիմում-բողոքի դեպքում տրվել է տեղեկատվություն, 7-ի դեպքում դադարեցվել է դիմում-բողոքի քննարկումը՝ հաշվի առնելով ներկայացված խնդրի կարգավորման վերաբերյալ քաղաքացու դիմումը, 6 դիմում-բողոքով ներկայացված հարցերի քննարկումը դուրս է եղել հանձնաժողովի իրավասությունների տիրույթից, 19 դիմում-բողոք վերահասցեագրվել է իրավասու մարմիններին, իսկ 297-ը չի բավարարվել (տրվել է պարզաբանում, արձանագրվել է խախտման բացակայություն):

Բանավոր ներկայացված 1191 դիմում-բողոքներից 33-ով բարձրացված խնդիրները կարգավորվել են, 333-ին տրվել է պարզաբանում, 304 դիմում-բողոքի դեպքում առաջարկվել է գրավոր դիմել հանձնաժողով, 79-ի դեպքում՝ կարգավորվող ընկերություններին, իսկ 32-ի դեպքում՝ այլ իրավասու կառույցների, քանի որ բարձրացված հարցերի քննարկումը դուրս է եղել հանձնաժողովի իրավասությունների տիրույթից, 398-ի դեպքում դիմումատուներին տրվել է անհրաժեշտ տեղեկատվություն, 12 դիմում-բողոքի դեպքում դիմումատուների հետ հնարավոր չի եղել հետադարձ կապ հաստատել:

Հանձնաժողով ներկայացված 696 գրավոր դիմում-բողոքներից 261-ը վերաբերել են էլեկտրական էներգիայի, 36-ը՝ բնական գազի, 372-ը՝ խմելու ջրի մատակարարման, 26-ը՝ հեռահաղորդակցության, 1-ը՝ փոստային կապի բնագավառներին, իսկ բանավոր ներկայացված 1191 դիմումից 323-ը վերաբերել են էլեկտրական էներգիայի, 42-ը՝ բնական գազի, 774-ը՝ խմելու ջրի մատակարարման և 52-ը՝ հեռահաղորդակցության բնագավառներին:

Հանձնաժողովում գործող թեժ գծի հեռախոսահամարով, ինչպես նաև հանձնաժողով այցելելով՝ անհատները և կազմակերպությունների ներկայացուցիչները խորհրդատվություն են ստացել մատակարար-սպառող հարաբերություններում իրենց իրավունքների և պարտականությունների, դրանց խախտման դեպքում՝ անհրաժեշտ քայլերի և գործողությունների վերաբերյալ:

2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների և հաշվետվությունների վերլուծությունների արդյունքները հաշվի են առնվել բնական

գագի մատակարարման և օգտագործման, խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոնների, էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնների լրամշակման ընթացքում, իսկ դիմում-բողոքների քննարկման ընթացքի վերաբերյալ տարեկան տեղեկատվությունը հրապարակվել է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

Սպառողը հնարավորություն է ունեցել նաև անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալ հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքի «Տեղեկատվություն սպառողին» և «Հարց ու պատասխան» բաժիններից: Սպառողի իրազեկվածության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքի «Հարց ու պատասխան» բաժնում թարմացվել են դիմումատուի կողմից հաճախակի տրվող հարցերը:

Հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտներում ծառայությունների մատուցմանն առնչվող գրավոր և բանավոր ներկայացված դիմում-բողոքների սահմանված կարգով և ժամկետներում քննարկումը, որպես սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշ, մշտապես վերահսկվում է հանձնաժողովի կողմից:

Հանձնաժողով ներկայացված՝ էլեկտրական էներգիայի, բնական գազի, խմելու ջրի մատակարարմանը և հեռահաղորդակցության ոլորտին առնչվող գրավոր և բանավոր դիմում-բողոքների ներկայացված 2021-2022 թվականների համեմատական ցուցանիշները ներկայացված են սույն հաշվետվության N^oN^o12-15-րդ հավելվածներում:

7.2. Սպասարկման որակի ցուցանիշներ

Սպառողներին անհանգստացնող խնդիրների շարքում իր կարևորությամբ առանձնանում է կարգավորվող ընկերությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների սպասարկման որակի սահմանված ցուցանիշների ապահովումը: Նշված գործընթացը մշտապես գտնվում է հանձնաժողովի ուշադրության առանցքում՝ ինչպես կարգավորվող ընկերությունների կողմից ներկայացվող տեղեկատվությունների վերլուծության և հանձնաժողովի կողմից տեղում իրականացվող մոնիթորինգի, այնպես և սպառողների դիմում-բողոքների

ուսումնասիրության միջոցով:

Մասնավորապես, հանձնաժողովն էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերություններից սպառողների սպասարկման որակի փաստացի ցուցանիշների վերաբերյալ եռամսյակային պարբերականությամբ ստացված տեղեկատվության, ինչպես նաև սպառողների դիմում-բողոքների ուսումնասիրության հիման վրա մշտական դիտարկման է ենթարկում՝

- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների՝ սպառողների մատակարարման ընդհատումների քանակի և տևողության ցուցանիշները,
- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից սպառողների դիմումներին, բողոքներին և հարցադրումներին պատասխանելու ժամկետները,
- սպառողների մոտ թույլատրելի սահմաններից էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման դեպքերի քանակի և տևողության հաշվարկային ցուցանիշները,
- առևտրային հաշվառքի սարքերի խախտման դեպքում էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից կատարված վերահաշվարկները և հաշվարկված տույժերը,
- նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգն էլեկտրական ցանցին, նոր կառուցվող կամ վերակառուցվող գազասպառման համակարգը գազամատակարարման համակարգին, ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգին նոր միացման կամ միացման փոփոխության գործընթացներում սահմանված ժամկետների խախտումները և դրանց պատճառները:

Սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից ներկայացվող տեղեկատվության հավաստիության մոնիթորինգ իրականացնելու նպատակով հանձնաժողովի նախագահի հրամանով ստեղծված աշխատանքային խումբը 2022 թվականի նոյեմբերի 15-ից մինչև դեկտեմբերի 5-ը ներառյալ ժամանակահատվածում ուսումնասիրություններ է իրականացրել ընկերության գլխավոր գրասենյակում, «Կենտրոն», «Արաբկիր», «Մաշտոց», «Նորք», «Էրեբունի», «Շենգավիթ» շահագործման շրջաններում, ինչպես նաև «Արաքս» և «Տաթև»

մասնաճյուղերի Վայք և Կապան քաղաքների գրասենյակներում: Ուսումնասիրվել են ընկերության կողմից սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրման և ներկայացման ընթացակարգի առկայությունը, տեղեկատվության համապատասխանությունը հանձնաժողով ներկայացված ցուցանիշներին, ինչպես նաև էլեկտրամատակարարման ընդհատումների վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրման գործընթացի շրջանակում կարգավարական ծառայությունների օպերատիվ մատյաններում գրանցված տվյալները, որոնք համեմատվել են կարգագրերի հաշվառման մատյաններում լրացված տվյալների հետ: Ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրվել են էլեկտրակայանքներից սնվող սպառողների քանակին, էլեկտրամատակարարման գծերի և սարքվածքների վերանորոգման պարտավորությանը վերաբերող փաստաթղթերին, ինչպես նաև էլեկտրամատակարարման տևողությանն առնչվող շեղումներ, որոնց վերացման մասով ընկերությանը տրվել են համապատասխան հանձնարարականներ:

2022 թվականի մայիսի 1-ից ուժի մեջ մտած «Էներգետիկայի մասին» օրենքի փոփոխություններով ինքնավար էներգաարտադրողի տեղակայանքների դրվածքային հզորության առավելագույն սահմանաչափ է սահմանվել 150 կՎտ-ը: Վերոգրյալից հետևում է, որ մինչև 2022 թվականի մայիսի 1-ը գործող խմբագրությամբ «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված իրավակարգավորումների շրջանակում թույլատրելի՝ մինչև 500 կՎտ դրվածքային հզորությամբ ինքնավար էներգաարտադրություն իրականացնելու մտադրություն ունեցող սպառողները մինչև 2022 թվականի ապրիլի 30-ը ներառյալ ժամանակահատվածում պետք է ամբողջությամբ ավարտած լինեին մինչև 500 կՎտ դրվածքային հզորությամբ ինքնավար կայանի կառուցման աշխատանքները: Այդ փաստն արձանագրելու նպատակով հանձնաժողովի և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության ներկայացուցիչների մասնակցությամբ իրականացվել է 150-500 կՎտ սահմանաչափով դրվածքային հզորությամբ ինքնավար էներգաարտադրության տեղակայանքների հզորությունների համապատասխանության մոնիթորինգ, որի արդյունքում արձանագրված՝ էլեկտրատեղակայանքների դրվածքային հզորությունների փաստացի ցուցանիշներն ամրագրվել են «Հայաստանի

էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության և ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող սպառողների միջև կնքված՝ էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի պայմանագրերում: Իսկ այն դեպքերում, երբ ինքնավար կայանի կառուցման մասով ընդհանրապես աշխատանքներ չեն արձանագրվել, նշված սպառողների մասով լուծվել են էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի պայմանագրերը: Միաժամանակ, մոնիթորինգի արդյունքում արձանագրվել է, որ ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող առանձին սպառողների (տնտեսվարողների) տեղակայանքների դրվածքային հզորությունների ցուցանիշները գերազանցում են մինչև 2022 թվականի մայիսի 1-ը գործող խմբագրությամբ «էներգետիկայի մասին» օրենքով թույլատրելի 500 կՎտ առավելագույն սահմաչափը: Հաշվի առնելով, որ ինքնավար էներգաարտադրության տեղակայանքների հզորության՝ օրենքով սահմանված առավելագույն սահմանաչափը գերազանցելու դեպքում կայանի կառուցման և շահագործման համար նախապես անհրաժեշտ էր ստանալ էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիա, ինչը վերը նշված անձանց կողմից չէր իրականացվել, հանձնաժողովը հիշյալ սպառողների (տնտեսվարողների) մասով համապատասխան տեղեկատվությունը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության պետական եկամուտների կոմիտե:

«Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների պահանջներին համապատասխան բաժանորդներին տուժանքների վճարման պարտավորության կատարման փաստն ուսումնասիրելու նպատակով հանձնաժողովի նախագահի հրամանով ստեղծված աշխատանքային խումբը 2022 թվականի օգոստոսի 3-9-ը ներառյալ ժամանակահատվածում ուսումնասիրություններ է իրականացրել Երևան քաղաքի հաճախորդների սպասարկման գրասենյակներում: Ուսումնասիրվել են ստացված դիմում-բողոքների և առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման համար կատարված վերահաշվարկների վերաբերյալ տեղեկատվություններում ներառված՝ վերահաշվարկներին առնչվող փաստաթղթերի կազմման ժամկետների և բովանդակության համապատասխանությունը կանոնների պահանջներին, իսկ դրանց խախտված լինելու դեպքում՝ կանոններով սահմանված կարգով բաժանորդների օգտին տուժանքներ

հաշվարկված լինելու և նշված ժամանակահատվածի արդյունքներով հանձնաժողով ներկայացված հաշվետվություններում հիշյալ տուժանքներն արտացոլված լինելու փաստը: Ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրվել են չափազիտական մարմնի փորձագիտական եզրակացությունը բաժանորդներին ներկայացման, առևտրային հաշվառքի սարքի ապահավաքակցման, ստուգաչափման և այդ մասին բաժանորդներին ծանուցման, ինչպես նաև բաժանորդների սեփականությունը հանդիսացող ապահավաքակցված առևտրային հաշվառքի սարքերի՝ ստուգաչափումից հետո բաժանորդներին վերադարձնելու ժամկետների խախտման դեպքեր, որոնց մասով խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոններին համապատասխան բաժանորդներին տրվել են փոխհատուցման գումարներ:

Մատուցվող ծառայությունների՝ սպասարկման որակի ցուցանիշների նկատմամբ հանձնաժողովի կողմից իրականացվող մշտական դիտարկման արդյունքները հնարավորություն են տալիս կատարել արձանագրված թերությունների համակողմանի և խորքային վերլուծություն՝ վեր հանելով դրանց հիմքում ընկած իրական պատճառները և խորամուխ լինելով դրանց առավել արդյունավետ կարգավորմանն ուղղված լուծումների որդեգրմանը: Նշված լուծումները դառնում են համապատասխան ծառայության մատակարարման և օգտագործման կանոնների լրամշակման առարկա՝ անհրաժեշտ ազդակներ հաղորդելով տվյալ ոլորտի ներդրումային ծրագրերում համապատասխան ուղղությունների նախատեսման համար:

Սպառողներին մատուցվող ծառայությունների՝ սպասարկման որակի պահանջների խախտման համար 2022 թվականի ընթացքում մատակարար կազմակերպությունները բաժանորդներին վճարել են դրամային հատուցումներ՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոններով, բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններով, ինչպես նաև խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոններով սահմանված կարգով, ընդհանուր՝ 159.0 միլիոն դրամի չափով: Դրամային հատուցում ստացած բաժանորդների թվաքանակի, ինչպես նաև հատուցված գումարների չափերի վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը ներկայացված է սույն հաշվետվության N16 հավելվածում:

Սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների վերաբերյալ

տեղեկատվությունները եռամսյակային արդյունքներով հրապարակվում են հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

2022 թվականին լրամշակվել են էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոնները, որոնցով՝

- հստակեցվել են ինքնավար էներգաարտադրողի կայանի՝ բաշխման ցանցին միացմանն առնչվող հարաբերությունները,
- սահմանվել է ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող սպառողի էլեկտրամատակարարման դադարեցման մասին կարգավորում՝ վերջինիս էլեկտրակայանքի դրվածքային հզորությունը մատակարար-սպառող պայմանագրով սահմանված հզորության շեմը գերազանցելու դեպքում:

2022 թվականին լրամշակվել են էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնները, որոնցով՝

- ինքնավար էներգաարտադրության գործընթացի կազմակերպման, էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի հաշվառման և հատուցումների տրամադրմանն առնչվող կարգավորումները համապատասխանեցվել են «էներգետիկայի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի հունիսի 4-ի ՀՕ-261-Ն օրենքով սահմանված իրավակարգավորումներին,
- սահմանվել են ինքնավար խմբի ստեղծմանը, վերջինիս գործունեությանը, ինչպես նաև նույն ինքնավար էներգաարտադրողի կողմից էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մեկ կամ ավելի կետերում էլեկտրական էներգիա արտադրելու և նույն կամ տարբեր կետերում սպառելու հնարավորությանն առնչվող իրավակարգավորումները.
- սահմանվել են ինքնավար էներգաարտադրողների, իսկ ինքնավար խմբի դեպքում՝ խմբի մասնակիցների կողմից էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայության վճարի հաշվարկմանը և վճարմանն առնչվող իրավակարգավորումները:

2022 թվականին լրամշակվել են նաև խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնները: Մասնավորապես.

- որոշ դեպքերում դիմող անձանց կողմից ջրամատակարարվող տարածքների

նկատմամբ իրավունքները կամ իրավունքների ձեռքբերումը հավաստող փաստաթղթերը բացակայում են, սակայն առկա է լինում այդ տարածքը վերջիններիս կողմից փաստացի տնօրինելու կամ օգտագործելու վերաբերյալ տեղեկանք՝ տրամադրված իրավասու մարմնի կողմից: Ուստի, հաշվի առնելով հարցի սոցիալական նշանակությունը՝ փոփոխություններ են կատարվել նոր բաժանորդ դառնալու համար կանոններով պահանջվող փաստաթղթերի ցանկում՝ հնարավորություն ընձեռելով ջրամատակարարման ցանցին բաժանորդի միացումն ապահովել նաև իրավասու մարմնի կողմից տրված տեղեկանքի հիման վրա:

- ջրամատակարարման ընդհատման մասին մատակարարի կողմից բաժանորդների իրազեկման մակարդակն առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով լրամշակվել են կանոնների համապատասխան դրույթները:
- կանոնները լրացվել են համապատասխան կարգավորումներով, որը հնարավորություն է տալիս մատակարարին՝ առևտրային հաշվառքի սարք տեղակայելուն խոչընդոտելու դեպքում դադարեցնել բաժանորդին ծառայությունների մատուցումը:

8. Հանձնաժողովի գործունեության հրապարակայնությունը և թափանցիկությունը

Հանձնաժողովն իր և իր կողմից կարգավորվող գործունեության հրապարակայնությունն ու թափանցիկությունն ապահովում է զանգվածային լրատվամիջոցների, պաշտոնական ինտերնետային կայքի, սոցիալական ցանցերի հարթակների և այլ միջոցներով: Այս ուղղությամբ հանձնաժողովի ձեռնարկած քայլերը կրում են հետևողական բնույթ և միտված են հանրության շրջանում կառույցի դերի վերաբերյալ տեղեկատվության ընդլայնմանը և վերջինիս նկատմամբ վստահության բարձրացմանը: Մասնավորապես.

- հանձնաժողովը, որպես կոլեգիալ ինքնավար մարմին, օրենքով իրեն վերապահված իրավասությունների շրջանակում ընդունում է որոշումներ՝ դռնբաց նիստերի միջոցով: 2022 թվականին հրավիրվել է հանձնաժողովի 64 նիստ և ընդունվել 579 որոշում: Այդ առումով, հանձնաժողովը, իր սահմանած

կարգի համաձայն, հայտարարում է հանձնաժողովի նիստերի անցկացման վայրը, օրը և ժամը, հնարավորություն է ընձեռում շահագրգիռ անձանց ու հանրության ներկայացուցիչներին մասնակցելու նիստերին՝ իր վարչական շենքի հնարավորությունների սահմաններում, ստանալու օրակարգ և քննարկվող նյութերը, ներկայացնելու տեղեկություններ և հանդես գալու ելույթներով և առաջարկություններով.

- հանձնաժողովի կայքում գործել է «www.e-request.am» էլեկտրոնային հարցումների միասնական հարթակը, ինչը հնարավորություն է տվել քաղաքացիներին առցանց եղանակով ներկայացնել դիմում, հարցում կամ բողոք և նույնպես առցանց ստանալ պատասխանը.
- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքը պարբերաբար թարմացվել է՝ հնարավորություն ընձեռելով զանգվածային լրատվամիջոցներին, սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպություններին և ցանկացած շահագրգիռ անձի իրազեկվել հանձնաժողովի գործունեության, հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման ներկա գործընթացների, ծառայությունների սպասարկման որակի, մատակարար-սպառող փոխհարաբերությունների և այլնի մասին.
- հանձնաժողովի հաղորդակցության գործառույթներն արդյունավետ իրականացնելու նպատակով ստեղծվել են նաև հարթակներ սոցիալական ցանցերում, որոնց միջոցով ևս իրականացվում են հանձնաժողովի գործառույթներին առնչվող հանրային իրազեկման աշխատանքները.
- հաշվի առնելով հանրության առջև հաշվետու լինելու՝ օրենքի պահանջը, ինչպես յուրաքանչյուր տարի, 2022 թվականին ևս, հանձնաժողովն իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակել է նախորդ տարվա իր գործունեության հաշվետվությունը: Միաժամանակ, իր հաջորդ տարվա գործունեության ծրագրի նախագիծը հանրային քննարկման ներկայացնելու և ողջամիտ առաջարկությունները ծրագրում ներառելու նպատակով հանձնաժողովն այն հրապարակել է իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում, քննարկել հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող ընկերությունների և սպառողների իրավունքները պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ.
- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում եռամսյակային

արդյունքներով հրապարակվել է 2022 թվականի աշխատանքային ծրագրով նախատեսված և կատարվելիք աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկատվություն.

- 2022 թվականին լրացել է հանձնաժողովի՝ որպես ինքնավար կարգավորող մարմնի հիմնադրման 25-ամյակը, որի կապակցությամբ կազմակերպվել են միջոցառումներ, որոնք լուսաբանվել են զանգվածային լրատվամիջոցներով: Նշված միջոցառումներին մասնակցել են Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի, կառավարության, պետական մարմինների, օտարերկրյա դեսպանությունների, կարգավորվող ընկերությունների և սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները: Միջոցառումների շրջանակում ներկայացվել են հանձնաժողովի ձևավորման և հետագա զարգացման պատմությունը, ամփոփվել են հիմնադրման պահից ի վեր հանձնաժողովի գործունեության շրջանակը, նպատակը և արդյունքները, իսկ առավել կարևոր և առանցքային ձեռքբերումների մասով մշակվել և տպագրվել է «25 տարի՝ 25 առանցքային ձեռքբերում» ճանաչողական ձեռնարկը, ինչպես նաև նկարահանվել է համառոտ ֆիլմ, որոնք, որպես հանձնաժողովի գործունեության ընթացքում էական ձեռքբերումների մասով հաշվետվողական նյութեր, հրապարակվել են հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում.
- 2022 թվականի մայիսին, ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության շուկայի ազատականացման և էլեկտրաէներգիայի առևտրի ծրագրի շրջանակներում, Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ ենթակառուցվածքներին ծանոթանալու նպատակով իրականացվել է տեղեկատվական արշավ, որի ընթացում էներգետիկայի ոլորտը լուսաբանող լրագրողների համար կազմակերպվել են այցեր էլեկտրական էներգիա արտադրող համակարգային կայաններ և հաղորդման ցանցի ենթակառուցվածքներ, հանդիպումներ էլեկտրաէներգետիկական համակարգի և շուկայի օպերատորների ներկայացուցիչների հետ, քննարկումներ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացմանը և ոլորտի զարգացմանը վերաբերող հարցերի շուրջ.
- 2022 թվականի դեկտեմբերին, ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման

Գործակալության շուկայի ազատականացման և էլեկտրաէներգիայի առևտրի ծրագրի շրջանակներում, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բարեփոխումների առաջին տարվա արդյունքների քննարկման նպատակով կազմակերպվել են դասընթաց-պանելային քննարկումներ՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության, հանձնաժողովի, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի օպերատորի, ծրագրի ներկայացուցիչների և ոլորտը լուսաբանող լրագրողների մասնակցությամբ, որի ընթացքում վեր են հանվել էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման առաջին 10 ամսիների ընթացքում ծագած խնդիրները, դրանց լուծման ուղիները և հնարավորությունները.

- հիշյալ տեղեկատվական արշավի շրջանակներում հանրությանն են ներկայացվել տեսահոլովակներ՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման պայմաններում վերականգնվող էներգետիկայի, գնագոյացման և ճկուն գների, ինչպես նաև սպառողների կողմից մատակարար ընտրելու իրավունքի վերաբերյալ, եթեր է հեռարձակվել «ԷներԳիտակ» հաղորդումների շարքը, ինչպես նաև հանրությանն իրազեկելու նպատակով տեղեկատվական նյութեր են հրապարակվել սոցիալական մեդիայի տարբեր հարթակներում.
- 2022 թվականին հանձնաժողովի անդամները և մասնագետները հանրային հնչեղություն ունեցող խնդիրների շուրջ պարբերաբար հանդես են եկել ճանաչողական բնույթի հաղորդումներով, պարզաբանումներով և հարցազրույցներով:

9. Միջազգային համագործակցություն

Հանձնաժողովը մշտապես համագործակցում է միջազգային կազմակերպությունների և այլ երկրների կարգավորող մարմինների հետ:

Մասնավորապես, հանրային ծառայությունների կարգավորման ոլորտում միջազգային լավագույն փորձն ուսումնասիրելու և Հայաստանի Հանրապետությունում այն կիրառելու կամ կիրառման հնարավորությունները դիտարկելու նպատակով հանձնաժողովը 2022 թվականի ընթացքում համագործակցել է Համաշխարհային բանկի (WB), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի (EBRD), Ասիական

զարգացման բանկի (ADB), ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության (USAID), ԱՄՆ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովների անդամների ազգային ասոցիացիայի (NARUC), Հեռահաղորդակցության միջազգային միության (ITU), ԵՄ համապատասխան կառույցների, մասնավորապես՝ ԵՄ-ն հանուն էներգետիկայի (EU4Energy) և ԵՄ-ն հանուն թվայնացման (EU4Digital), ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg), էներգետիկ համայնքի (Energy Community), էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովների տարածաշրջանային ասոցիացիայի (ERRA), Ջրի եվրոպական կարգավորողների կազմակերպության (WAREG) հետ: Նշված կազմակերպությունների կողմից պարբերաբար կազմակերպվել են սեմինարներ տարբեր երկրների կարգավորողների համար էներգետիկ շուկաների ազատականացման, բաշխման և հաղորդման ցանցերի ցանցային կողեքսների մշակման, ցանցերի հուսալիության և անվտանգության, ներառյալ՝ կիբերանվտանգության, վերականգնվող ռեսուրսներից էլեկտրական էներգիայի արտադրության, էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտի զարգացման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) կարգավորման քաղաքականության, լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության զարգացման, դրա քարտեզագրման, 5G տեխնոլոգիայի ներդրման, էլեկտրոնային հաղորդակցության շուկաների վերլուծության վերաբերյալ, որը հնարավորություն է տալիս ուսումնասիրել միջազգային լավագույն փորձը և ստանալ համապատասխան տեղեկատվություն:

Հանձնաժողովը, հանդիսանալով էներգետիկայի կարգավորողների տարածաշրջանային ասոցիացիայի (ERRA), ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg) և Ջրի եվրոպական կարգավորողների կազմակերպության (WAREG) անդամ, մասնակցում է նշված կազմակերպությունների տարեկան ընդհանուր ժողովներին, ինչպես նաև վերջիններիս կողմից ստեղծված համապատասխան կոմիտեների և աշխատանքային խմբերի նիստերին:

Հանձնաժողովը մասնակցել է Եվրոպայի էներգետիկ կարգավորողների խորհրդի (CEER) կողմից կազմակերպվող աշխատանքներին՝ «Արևելյան գործընկերության երկրներում մաքուր էներգիայի անցման խթանում» EU4Energy-ի ծրագրի շրջանակում: Միևնույն ժամանակ, հանձնաժողովը սկսել է քննարկումները Հայաստանի

Հանրապետության՝ CEER խորհրդին դիտորդի կարգավիճակով հետագա անդամակցության մասով:

Մինևույն ժամանակ, ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների հեռահաղորդակցության ոլորտի կարգավորողների ցանցում շարունակվել են նաև աշխատանքները Ernst&Young (E&Y) խորհրդատվական ընկերության հետ՝ EU4Digital նախաձեռնության շրջանակում, որոնք ուղղված են կարգավորող մարմինների անկախության ամրապնդմանը:

Հանձնաժողովը, որպես EaPeReg ցանցի 2022 թվականի նախագահող մարմին, ապահովել է ցանցի բնականոն գործունեությունը և համակարգել ցանցի աշխատանքը, Եվրոպական միության աջակցությամբ կազմակերպել է ցանցի հերթական ու արտահերթ նիստեր և հանդիպումներ, ինչպես նաև աջակցել է ցանցում գործող աշխատանքային խմբերին իրենց ծրագրեր իրականացման հարցում:

2022 թվականին հանձնաժողովը շարունակել է համագործակցությունը նաև Չեխիայի հեռահաղորդակցության հանձնաժողովի հետ՝ 2016 թվականին կնքված հուշագրի շրջանակում, առաջարկելով Չեխիայի հեռահաղորդակցության գրասենյակին ստանձնել EaPeReg ցանցի փոխնախագահող մարմնի պաշտոնը:

Շարունակվել են նաև պետական այլ մարմինների հետ համատեղ աշխատանքները «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով» նախատեսված հանձնառությունների կիրարկման ճանապարհային քարտեզում ներառված միջոցառումների իրականացման ուղղությամբ:

2022 թվականին շարունակվել է համագործակցությունը Վրաստանի էներգետիկայի կարգավորման ազգային հանձնաժողովի հետ կնքված հուշագրի շրջանակում, ինչպես նաև 2022 թվականին Հայաստանի և Վրաստանի միջև ձեռք բերված մի շարք պայմանավորվածությունների շուրջ, որի արդյունքում խորացվել է համագործակցությունը տարածաշրջանային էներգետիկ շուկաների զարգացման և անդրսահմանային առևտրի խթանման, ինչպես նաև էներգետիկ շուկաների ազատականացման ոլորտում լավագույն փորձի փոխանակման ուղղությամբ:

Հանձնաժողովը, հանդիսանալով Եվրասիական տնտեսական միության մասին պայմանագրի «Բնական մենաշնորհների սուբյեկտների գործունեության

կարգավորման միասնական սկզբունքների և կանոնների մասին արձանագրության» («Եվրասիական տնտեսական միության մասին 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի» 20-րդ հավելված) շրջանակում նախատեսված աշխատանքների իրականացման համար Հայաստանի Հանրապետության կողմից լիազորված մարմին, շարունակել է մասնակցել Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի բնական մենաշնորհների գծով Խորհրդատվական կոմիտեի և աշխատանքային խմբի նիստերին:

Համագործակցելով Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության հետ՝ հանձնաժողովը շարունակել է համագործակցությունը Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի համապատասխան կառույցների հետ Եվրասիական տնտեսական միության էլեկտրաէներգետիկական և գազի ընդհանուր շուկաների ձևավորման ուղղությամբ տարվող աշխատանքներում, մասնավորապես, մասնակցել է ԵԱՏՄ գազի և էլեկտրաէներգիայի ընդհանուր շուկաների ձևավորման համար պահանջվող փաստաթղթերի նախագծերի մշակմանը, ԵԱՏՄ էլեկտրաէներգետիկայի խորհրդատվական կոմիտեի, նավթի և գազի խորհրդատվական կոմիտեի, ԵԱՏՄ ընդհանուր էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ձևավորման ենթակոմիտեի, ինչպես նաև ԵԱՏՄ գազի ընդհանուր շուկայի ձևավորման նպատակով ստեղծված աշխատանքային խմբի նիստերին:

Ջուգահեռաբար, 2022 թվականին հանձնաժողովը շարունակել է աշխատանքները ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կապի ոլորտում մրցակցության և խոչընդոտների վերացման հարցերով աշխատանքային խմբի և ԵԱՏՄ անդամ պետությունների օպերատորների էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերում միջազգային տրաֆիկի փոխանցումների ժամանակ խարդախությունների կանխարգելման հարցերով աշխատանքային ենթախմբի շրջանակում, ինչպես նաև մասնակցել է ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կապի օպերատորների միջև տրաֆիկի անցման ծառայությունների գնագոյացման կարգավորման վերաբերյալ միջազգային տեսակոնֆերանսներին և քննարկումներին:

Արդյունավետ համագործակցություն է իրականացվել Արցախի Հանրապետության հանրային ծառայությունները և տնտեսական մրցակցությունը կարգավորող պետական հանձնաժողովի հետ, որը շարունակվել է նաև 2022

թվականի ընթացքում՝ ոլորտների մասնագետների փորձի փոխանակման, ոլորտային քննարկումների և հանդիպումների ձևաչափով:

10. Հանձնաժողովի ֆինանսավորում և պետական բյուջեի մուտքեր

Հանձնաժողովի տարեկան բյուջեն ձևավորվում է «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 38-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգավորումներին համապատասխան:

2022 թվականին հանձնաժողովի բյուջեն կազմել է 994.9 միլիոն դրամ, որից փաստացի ծախսվել է 909.7 միլիոն դրամը, իսկ տարբերությունը՝ 85.3 միլիոն դրամի չափով, վերադարձվել է Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե:

Հանձնաժողովի բյուջետային մուտքերը ձևավորվում են հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորվող գործունեություն իրականացնող և ծառայություն մատուցող անձանց կողմից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե վճարված՝ հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարներից: Կարգավորման պարտադիր վճարների հաշվարկման և վճարման հետ կապված հարաբերությունները, վճարողների շրջանակը և վճարման կարգը սահմանված են «Հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարների մասին» օրենքով:

Հետևաբար, հանձնաժողովի լիազորությունների իրականացման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների գոյացման և դրանց ծախսման հետ կապված հարաբերությունները, բյուջետային մուտքերի և ելքերի մասով, Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի վրա թողնում են չեզոք ազդեցություն:

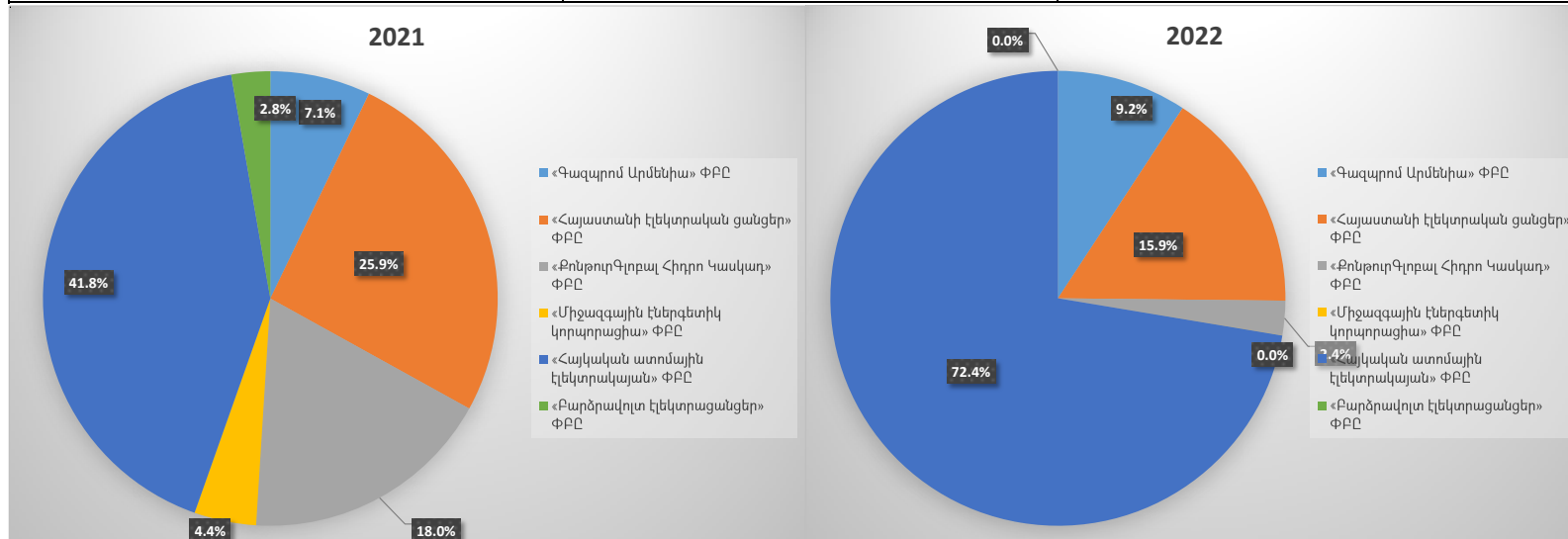
2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի կարգավորման դաշտում գործող ընկերությունները զգալի մուտքեր են ապահովել Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե՝ լիցենզիաների տուրքերի, ռադիոհաճախականությունների տրամադրման և օգտագործման վճարների, հանձնաժողովի կիրառած տույժերի, ինչպես նաև նոր էլեկտրակայանները լիցենզիաներով ամրագրված ժամանակահատվածում չգործարկելու, լիցենզիայի պայմանները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար ներկայացված ֆինանսական երաշխիքներից գանձվող գումարների տեսքով: Նշված աղբյուրներից Հայաստանի Հանրապետության

պետական բյուջե փոխանցվել է շուրջ 7.4 միլիարդ դրամ, որի հիմնական մասը՝ շուրջ 6.8 միլիարդ դրամը, կազմել են ռադիոհաճախականությունների օգտագործման և թույլտվությունների տրամադրման գծով մուտքերը: Հանձնաժողովի իրավական ակտերի պահանջները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար կարգավորվող անձանց կողմից 2022 թվականին Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե վճարվել է 264.5 միլիոն դրամ գումար, որի վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվությունը ներկայացված է սույն հաշվետվության N16 հավելվածում:

Միաժամանակ, «Հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարների մասին» օրենքի համաձայն՝ հանձնաժողովի լիազորությունների իրականացման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների գոյացման նպատակով հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող անձանց կողմից 2022 թվականի արդյունքներով Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե վճարման ենթակա կարգավորման պարտադիր վճարների ընդհանուր գումարը կազմել է 994.9 միլիոն դրամ:

2021 և 2022 թվականներին ավարտված և շահագործման հանձնված ներդրումների ծավալները

Ընկերություն	Ներդրումների ծավալը (մլն. դրամ)	
	2021 թվական	2022 թվական
«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	13,220.2	13,892.9
«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ	47,931.4	23,962.1
«ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ	33,223.0	3,678.6
«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ	8,159.6	12.9
«Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ	77,411.0	108,866.3
«Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» ՓԲԸ	5,105.0	-
«Հաշվարկային կենտրոն» ՓԲԸ	10.6	28.0
ԸՆԴԱՄԵՆ՝	185,060.9	150,440.8

Հավելված N2

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության հաշվետվության

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՍԲ ԳՈՐԾՈՂ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԿՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ԿԱՑԱՆՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՆԵՐԻ

Ցուցանիշի անվանումը		Չափի միավոր	2023 հունվար	2024	2025	2026 հունվար
Կայանների քանակը	գործարկման ենթակա	հատ	17	6	4	281
	գործող	հատ	254	271	277	
Կայանների հզորությունը	գործարկման ենթակա	կՎտ	87 886	31 828	41 880	760 701
	գործող	կՎտ	599 107	686 993	718 821	
Կայաններում էլեկտրական էներգիայի միջին տարեկան արտադրությունը	գործարկման ենթակա	մլն կՎտժ	246,9	73,3	163,0	1 843
	գործող	մլն կՎտժ	1 360,1	1 606,9	1 680,2	
Կայաններում իրականացման ենթակա ներդրումների կանխատեսվող ծավալը (առանց ԱԱՀ)	գործարկման ենթակա	մլն դրամ	39 686	12 791	22 437	74 914

Հավելված N3
Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության
հաշվետվության

**ԳՈՐԾՈՂ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԿՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՓՈՔՐ ՀԻԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՍՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՆ ԸՍՏ ՀՀ ՄԱՐԶԵՐԻ**

ՀՀ մարզի անվանումը	Ցուցանիշի անվանումը	Չափի միավոր	2023թ. հունվարի 1-ի դրությամբ գործող	2023-2025թթ. ընթացքում գործարկման ենթակա	2026թ. հունվարին կանխատեսվող
Լոռի	Քանակը	հատ	28	5	33
	Հզորությունը	կՎտ	67 845	32 143	99 988
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	175,4	131,6	306,9
Սյունիք	Քանակը	հատ	59	5	64
	Հզորությունը	կՎտ	105 947	21 026	126 973
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	263	68	330,1
Տավուշ	Քանակը	հատ	15	2	17
	Հզորությունը	կՎտ	23 569	1 490	25 059
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	48,8	4,5	53,3
Վայոց Ձոր	Քանակը	հատ	33	5	38
	Հզորությունը	կՎտ	79 124	19 601	98 725
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	189,7	58,9	248,6
Արմավիր	Քանակը	հատ	4	1	5
	Հզորությունը	կՎտ	10 291	403	10 694
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	21,4	1,9	23,3
Գեղարքունիք	Քանակը	հատ	11	0	11
	Հզորությունը	կՎտ	29 707	0	29 707
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	63,0	0,0	63,0

ՀՀ մարզի անվանումը	Ցուցանիշի անվանումը	Չափի միավոր	2023թ. հունվարի 1-ի դրությամբ գործող	2023-2025թթ. ընթացքում գործարկվան ենթակա	2026թ. հունվարին կանխատեսվող
Շիրակ	Քանակը	հատ	8	1	9
	Հզորությունը	կՎտ	19 275	2 331	21 606
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	45,1	13,2	58,2
Արարատ	Քանակը	հատ	2	0	2
	Հզորությունը	կՎտ	3 520	0	3 520
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	5,0	0,0	5,0
Կոտայք	Քանակը	հատ	16	0	16
	Հզորությունը	կՎտ	15 362	0	15 362
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	46,0	0,0	46,0
Արագածոտն	Քանակը	հատ	12	0	12
	Հզորությունը	կՎտ	33 857	0	33 857
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	49,5	0,0	49,5
Երևան	Քանակը	հատ	1	0	1
	Հզորությունը	կՎտ	750	0	750
	Էլեկտրական էներգիայի սպասվող արտադրությունը	մլն կՎտժ	2,5	0,0	2,5

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության հաշվետվության

ԳՈՐԾՈՂ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԿՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՓՈՔՐ ՀԻՂՈՒՆԵՎԿՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ԱՍՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՆ ԸՍՏ ԴՐԱՆՑ ՏԻՊԵՐԻ

Ցուցանիշի անվանումը	Չափի միավոր	2023թ. հունվարի 1-ի դրությամբ գործող	2023թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կառուցվող	Ընդամենը
Քանակը, այդ թվում	հատ	189	19	208
<i>հաշվարկային</i>	<i>հատ</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
բնական ջրահոսքերի վրա	հատ	113	14	127
<i>նոռզման համալիրների վրա</i>	<i>հատ</i>	<i>21</i>	<i>5</i>	<i>26</i>
<i>խմելու ջրատարների վրա</i>	<i>հատ</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>2</i>
<i>չկարգավորվող</i>	<i>հատ</i>	<i>52</i>	<i>0</i>	<i>52</i>
Հզորությունը	կՎտ	389 247	76 994	466 241
<i>հաշվարկային</i>	<i>կՎտ</i>	<i>256</i>	<i>0</i>	<i>256</i>
բնական ջրահոսքերի վրա	կՎտ	271 643	72 669	344 312
<i>նոռզման համալիրների վրա</i>	<i>կՎտ</i>	<i>33 743</i>	<i>4 325</i>	<i>38 068</i>
<i>խմելու ջրատարների վրա</i>	<i>կՎտ</i>	<i>783</i>	<i>0</i>	<i>783</i>
<i>չկարգավորվող</i>	<i>կՎտ</i>	<i>82 823</i>	<i>0</i>	<i>82 823</i>
Էլեկտրական էներգիայի տարեկան արտադրությունը	մլն կՎտժ	909,0	277,4	1 186,5
<i>հաշվարկային</i>	<i>մլն կՎտժ</i>	<i>1,7</i>	<i>0,0</i>	<i>1,7</i>
բնական ջրահոսքերի վրա	մլն կՎտժ	598,7	264,3	863,0
<i>նոռզման համալիրների վրա</i>	<i>մլն կՎտժ</i>	<i>85,3</i>	<i>13,1</i>	<i>98,5</i>
<i>խմելու ջրատարների վրա</i>	<i>մլն կՎտժ</i>	<i>2,4</i>	<i>0,0</i>	<i>2,4</i>
<i>չկարգավորվող</i>	<i>մլն կՎտժ</i>	<i>220,9</i>	<i>0,0</i>	<i>220,9</i>

2023 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ 52 ՓՀԷԿ-եր՝ շուրջ 82,8 ՄՎտ հզորությամբ, ենթակա չեն սակագնային կարգավորման (օրենքով սահմանված պարտադիր գնման երաշխիքի ժամկետը լրանալու պատճառով վերջիններս արտադրված էլեկտրական էներգիան իրացրել են էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մրցակցային հատվածում)

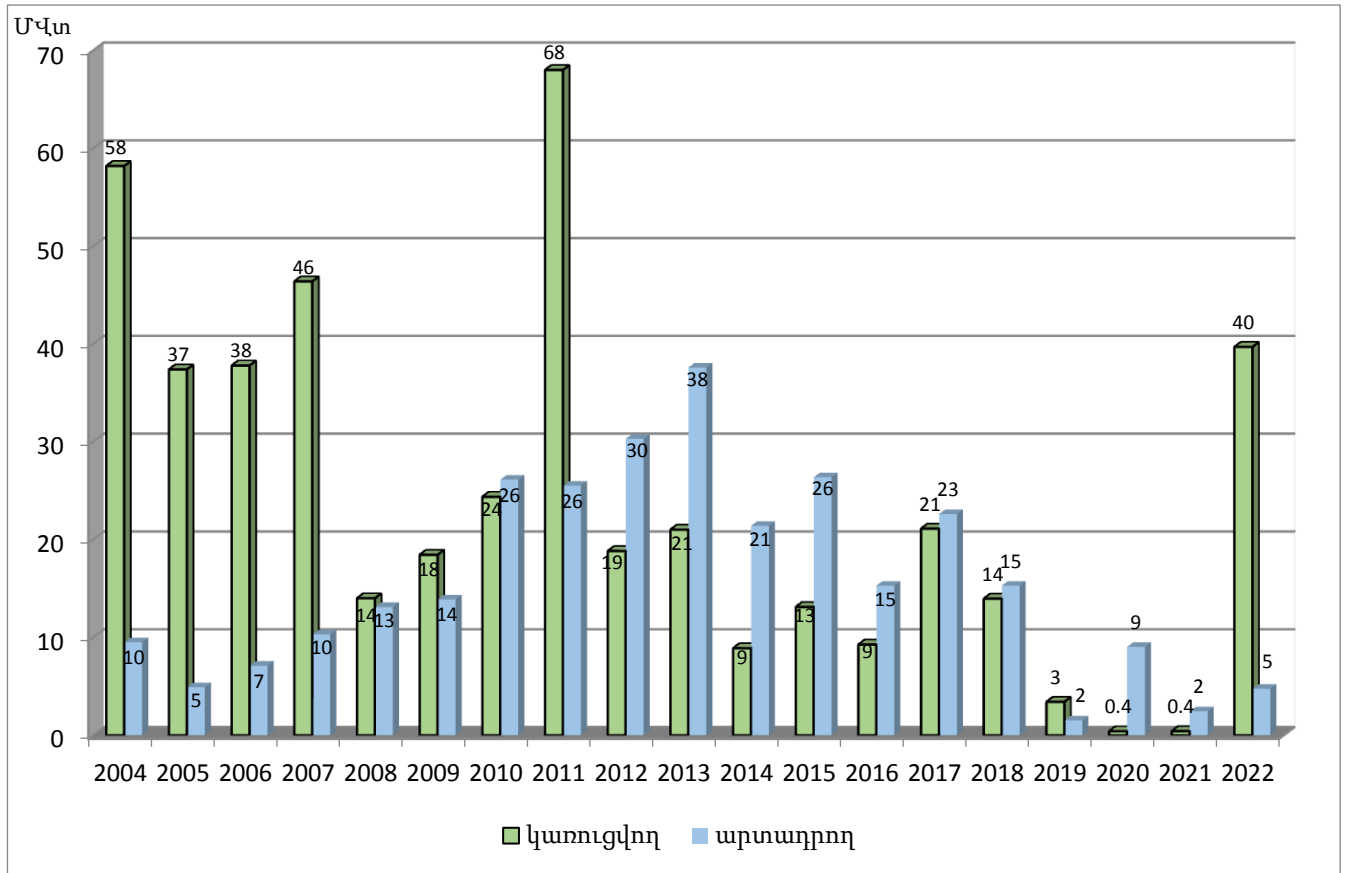
ԳՈՐԾՈՂ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԿՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՍԲ (ԲԱՑԱՌՈՒԹՅԱՍԲ ՓՇԷԿ-ԵՐԻ) ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԷՆԵՐԳԻԱ ԱՐՏԱԴՐՈՂ ԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՆԵՐԻ

Ցուցանիշի անվանումը		Չափի միավոր	2023 հունվար	2024	2025 հունվար
Կայանների քանակը	գործարկման ենթակա	հատ	4	4	73
	գործող	հատ	65	69	
Կայանների հզորությունը	գործարկման ենթակա	կՎտ	64 600	20 000	294 460
	գործող	կՎտ	209 860	274 460	
Կայաններում էլեկտրական էներգիայի տարեկան արտադրությունը	գործարկման ենթակա	մլն կՎտժ	168,5	37,2	656,8
	գործող	մլն կՎտժ	451,0	619,5	
Կայաններում իրականացման ենթակա ներդրումների կանխատեսվող ծավալը (առանց ԱԱՀ)	գործարկման ենթակա	մլն դրամ	31 040,6	6 132,8	37 173

Հավելված N6

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության հաշվետվության

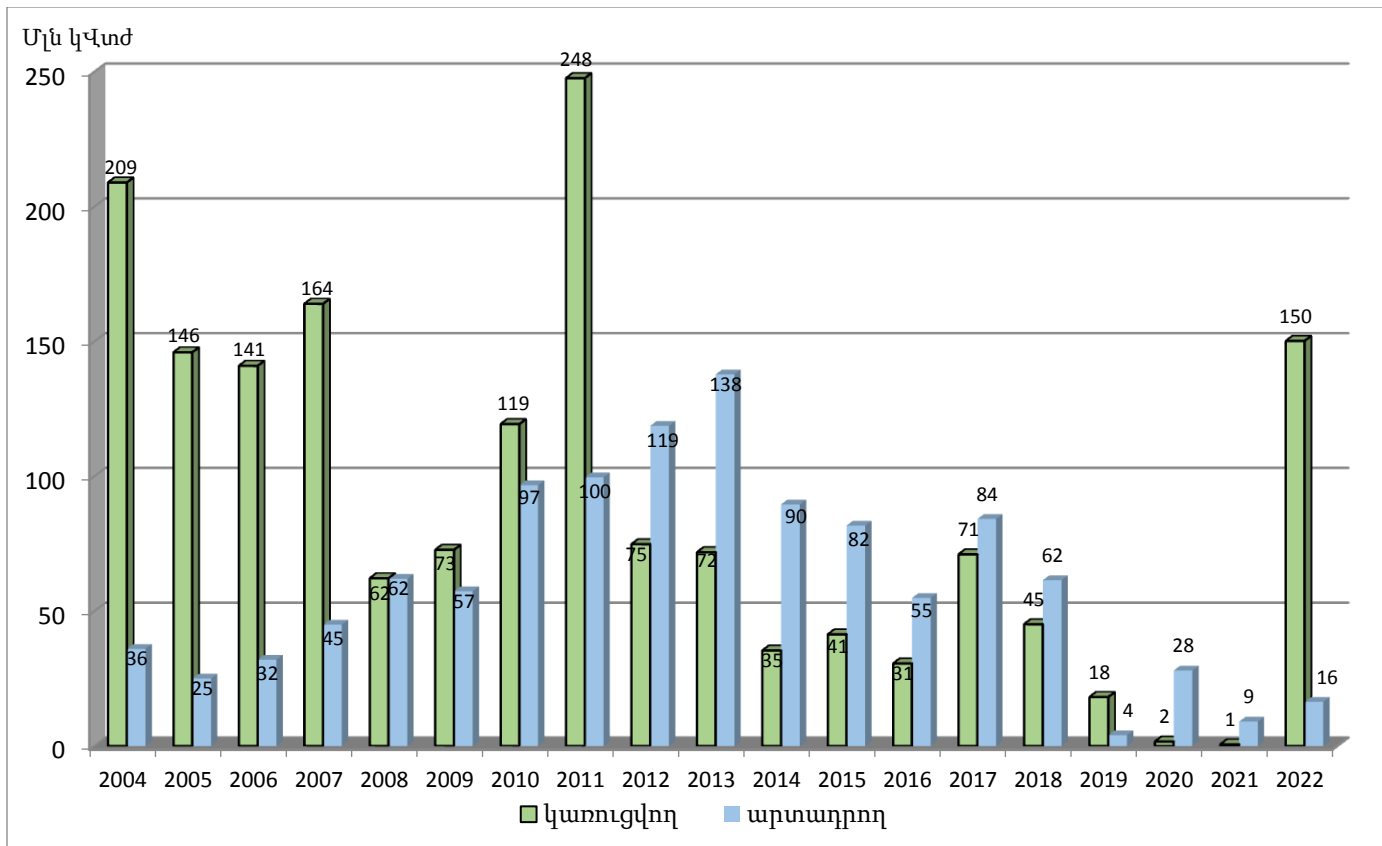
2004-2022 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՏՐԱՄԱՂԻՎԱԾ ԼԻՑԵՆԶԻԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԿԱՌՈՒՑՎՈՂ ԵՎ ԱՐՏԱՂՈՂ ՓՉԷԿ-ԵՐԻ ՀԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հավելված N7

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության հաշվետվության

2004-2022 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՏՐԱՄԱՂԻՎԱԾ ԼԻՑԵՆԶԻԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԿԱՌՈՒՑՎՈՂ ԵՎ ԱՐՏԱԴՐՈՂ ՓՆԷԿ-ԵՐԻ ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ

**Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի 2021-2022 թվականների
հիմնական ցուցանիշները**

(մլն կՎտժ)

h/h	Ցուցանիշներ	2021թ.	2022թ.	Տարբերություն
1	Էլեկտրական էներգիայի արտադրություն	7,674.9	8,907.9	1,233.0
2	Էլեկտրական էներգիայի ծախսը արտադրող կայանների սեփական կարիքների համար	357.6	412.1	54.5
3	Արտադրող կայաններից էլեկտրական էներգիայի օգտակար առաքում *	7,391.2	8,618.8	1,227.6
4	Էլեկտրական էներգիայի ներհոսք	368.5	126.3	-242.2
5	Էլեկտրական էներգիայի կորուստներ բարձր լարման ցանցերում	106.0	147.0	41.0
6	Էլեկտրական էներգիայի արտահոսք	995.2	1734.8	739.6
7	Էլեկտրական էներգիայի կորուստներ բաշխման ցանցերում	446.0	458.6	12.6
8	Էլեկտրական էներգիայի սպառում ըստ սպառման ոլորտների, այդ թվում՝	6,212.5	6,404.7	192.2
1)	<i>Բնակչություն</i>	<i>2,036.4</i>	<i>2,069.1</i>	<i>32.7</i>
2)	<i>Բյուջեպային կազմակերպություններ</i>	<i>209.7</i>	<i>219.7</i>	<i>10.0</i>
3)	<i>Արդյունաբերություն</i>	<i>1,519.7</i>	<i>1,231.0</i>	<i>-288.7</i>
4)	<i>Տրանսպորտ</i>	<i>93.9</i>	<i>98.8</i>	<i>4.9</i>
5)	<i>Ոռոգման համակարգ</i>	<i>171.5</i>	<i>173.3</i>	<i>1.8</i>
6)	<i>Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման համակարգ</i>	<i>61.7</i>	<i>54.1</i>	<i>-7.6</i>
7)	<i>Այլ սպառողներ</i>	<i>2,119.6</i>	<i>2,558.9</i>	<i>439.3</i>

* «Արտադրող կայաններից էլեկտրական էներգիայի օգտակար առաքում» տողի 2021 և 2022 թվականների ցուցանիշներում ներառված է նաև փոխհոսքերի արդյունքում ինքնավար արտադրողներից բաշխման ցանցեր էլեկտրական էներգիայի առաքումը, համապատասխանաբար՝ 73.9 և 123.0 մլն կՎտժ-ի չափով

Հավելված N9
Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության
հաշվետվության

**Գազամատակարարման համակարգի 2021-2022 թվականների
հիմնական ցուցանիշները**

(մլն խմ)

h/h	Ցուցանիշներ	2021թ.	2022թ.	Տարբերություն
1	Ներկրված գազի ծավալը	2,793.8	2971.4	177.6
2	Վերցվել է գազատարներից և գազի ստորգետնյա պահեստ և կայանից	36.8	45.0	8.2
3	Մղվել է գազատարներ և գազի ստորգետնյա պահեստ և կայան	28.6	73.2	44.6
4	Գազի կորուստները փոխադրման համակարգում	74.8	82.0	7.2
5	Գազի ծախսը սեփական կարիքների համար՝ փոխադրման համակարգում	3.3	5.5	2.2
6	Գազի կորուստները բաշխման համակարգում	33.1	35.7	2.6
7	Գազի ծախսը սեփական կարիքների համար՝ բաշխման համակարգում	3.1	2.5	-0.6
8	Վերականգնված գազ	1.1	0.4	-0.7
9	Բաշխման համակարգում իրացված գազի ծավալը, այդ թվում՝	2,686.6	2817.2	130.6
1)	<i>Բնակչություն</i>	<i>766.3</i>	<i>812.1</i>	<i>45.8</i>
2)	<i>Էներգետիկա</i>	<i>832.2</i>	<i>864.9</i>	<i>32.7</i>
3)	<i>Արդյունաբերություն</i>	<i>254.1</i>	<i>296.7</i>	<i>42.6</i>
4)	<i>Ավտոգազակիցքավորման ճնշակայաններ (ԱԳԼԾԿ)</i>	<i>505.3</i>	<i>504.8</i>	<i>-0.5</i>
5)	<i>Բյուջեդրային կազմակերպություններ</i>	<i>56.7</i>	<i>54.7</i>	<i>-2.0</i>
6)	<i>Այլ սպառողներ</i>	<i>271.9</i>	<i>283.9</i>	<i>12.0</i>

Հավելված N10
Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության
հաշվետվության

«Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ-ի 2021-2022 թվականների ջրային հաշվեկշիռը

(հազ խմ)

h/h	Ցուցանիշներ	2021թ.	2022թ.	Տարբերություն
1	Համակարգ մուտք գործած ջրի ծավալը	548,605.1	541,469.4	-7,135.7
2	Կորուստներ համակարգում	404,291.6	386,404.4	-17,887.2
3	Ջրամատակարարում, այդ թվում՝	144,313.5	155,065.0	10,751.5
1)	<i>Բնակչություն</i>	<i>94,928.4</i>	<i>99,717.8</i>	<i>4,789.4</i>
2)	<i>Բյուջեյային կազմակերպություններ</i>	<i>9,222.1</i>	<i>9,355.3</i>	<i>133.2</i>
3)	<i>Այլ սպառողներ</i>	<i>34,803.8</i>	<i>40,466.2</i>	<i>5,662.4</i>
4)	<i>Մեծածախ ջրամատակարարում</i>	<i>5,359.2</i>	<i>5,525.6</i>	<i>166.4</i>
4	Ջրահեռացում, այդ թվում՝	112,529.9	118,827.6	6,297.7
1)	<i>Բնակչություն</i>	<i>71,969.6</i>	<i>74,870.7</i>	<i>2,901.1</i>
2)	<i>Բյուջեյային կազմակերպություններ</i>	<i>7,831.2</i>	<i>7,820.9</i>	<i>-10.3</i>
3)	<i>Այլ սպառողներ</i>	<i>28,350.5</i>	<i>31,643.7</i>	<i>3,293.2</i>
4)	<i>Մեծածախ ջրահեռացում</i>	<i>1,267.0</i>	<i>1,380.8</i>	<i>113.8</i>
5)	<i>Երևանի «Մեգրոպոլիտեն» ՓԲԸ</i>	<i>3,111.5</i>	<i>3,111.5</i>	<i>0.0</i>

Հավելված N11
Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի 2022 թվականի գործունեության
հաշվետվության

Ոռոգման համակարգի 2021-2022 թվականների ջրային հաշվեկշիռը

(հազ խմ)

h/h	Ցուցանիշներ	2021թ.	2022թ.	Տարբերություն
1	Ընդամենը ջրառ	1,142,524.5	1,186,645.5	44,121.0
2	Ջրի կորուստները համակարգում	219,647.5	228,233.1	8,585.6
3	Ջրտուփի կետերում մատակարարված ոռոգման ջուր, այդ թվում՝	922,877.0	958,412.4	35,535.4
1)	Ջրօգտագործողների ընկերություններին մատակարարվող ոռոգման ջուր	916,525.1	951,762.6	35,237.5
2)	Այլ ջրօգտագործողներին մատակարարվող ոռոգման ջուր	6,351.9	6,649.8	297.9

**Էլեկտրական էներգիայի մատակարարմանն առնչվող՝ գրավոր և բանավոր
 եղանակով ներկայացված դիմում-բողոքների 2021-2022 թվականների
 համեմատական ցուցանիշները**

Ոլորտ	Բնույթը	գրավոր			բանավոր		
		2021թ.	2022թ.	տարբերությունը	2021թ.	2022թ.	տարբերությունը
Էլեկտրամատակարարում	Մատուցված ծառայությունների դիմաց վճարման ենթակա գումարի մասին	23	11	-12	23	20	-3
	Առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման (էլեկտրաէներգիայի քանակի և արժեքի վերահաշվարկի) մասին	1	3	2	0	0	0
	Էլեկտրաէներգիայի մատակարարման դադարեցման կամ վերականգնման մասին	16	12	-4	50	45	-5
	Սպառման համակարգի նոր միացման կամ կատարված միացման փոփոխությունների մասին	19	94	75	9	19	10
	Էլեկտրամատակարարման պլանային, վթարային (կամ ֆորսմաժորային իրավիճակներում) ընդհատումների (անջատումների) և մասին	43	44	1	48	106	58
	Մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի որակի ցուցանիշների ապահովման մասին (լարման շեղում, տատանումներ,)	38	35	-3	32	39	7

	Կոմունալ վճարների պարտքի մարման ժամանակացույց կազմելու մասին	0	0	0	3	0	-3
	Մատակարարվող էլեկտրաէներգիայի սակագնի մասին	0	4	4	0	1	1
	Այլ	56	58	2	85	93	8
	Ընդամենը	196	261	65	250	323	73

Բնական գազի մատակարարմանն առնչվող՝ գրավոր և բանավոր եղանակով ներկայացված դիմում-բողոքների 2021-2022 թվականների համեմատական ցուցանիշները

Ոլորտ	Բնույթ	գրավոր			բանավոր		
		2021թ.	2022թ.	տարբերությունը	2021թ.	2022թ.	տարբերությունը
Գազամատակարարում	Առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման մասին (բնական գազի քանակի և արժեքի վերահաշվարկի մասին)	29	13	-16	3	7	4
	Վճարման ենթակա գազի արժեքի մասին	5	2	-3	7	3	-4
	Ներտնային գազասպառման համակարգի տեխնիկական սպասարկման մասին	2	2	0	6	1	-5
	Գազամատակարարման դադարեցման, վերականգնման մասին	8	7	-1	7	7	0
	Նոր գազասպառման համակարգը գազամատակարարման ցանցին միացման կամ կատարված միացման փոփոխության մասին	3	3	0	3	2	-1
	Գազամատակարարման պլանային, վթարային (կամ ֆորսմաժորային իրավիճակներում) ընդհատման մասին	0	0	0	3	4	1
	Բնական գազի սակագնի մասին	0	2	2	0	0	0
	Այլ	15	7	-8	19	18	-1
	Ընդամենը	62	36	-26	48	42	-6

Խմելու ջրի մատակարարմանն առնչվող՝ գրավոր և բանավոր եղանակով ներկայացված դիմում-բողոքների 2021-2022 թվականների համեմատական ցուցանիշները

Ոլորտ	Բնույթը	գրավոր			բանավոր		
		2021թ.	2022թ.	տարբերությունը	2021թ.	2022թ.	տարբերությունը
Ջրամատակարարում	Մատուցված ծառայության դիմաց վճարման ենթակա գումարի մասին	30	29	-1	24	27	3
	Առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման մասին (մատուցված ծառայության քանակի և արժեքի վերահաշվարկի մասին)	74	75	1	8	12	4
	Ջրամատակարարման պլանային, վթարային (կամ ֆորսմաժորային իրավիճակներում) ընդհատումների մասին	76	71	-5	140	242	102
	Ջրամատակարարման դադարեցման, վերականգնման մասին	0	6	6	0	1	1
	Նորմերով սահմանված պահանջները բավարարող ճնշմամբ խմելու ջուր ապահովելու մասին	36	84	48	22	87	65
	Ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի տեխնիկական վիճակի մասին	26	35	9	65	340	275

Ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգի նոր միացման կամ կատարված միացման փոփոխության մասին	11	32	21	12	4	-8
Խմելու ջրի որակի մասին	2	8	6	7	18	11
Խմելու ջրի սակագնի մասին	0	1	1	0	0	0
Այլ	25	31	6	33	43	10
Ընդամենը	280	372	92	311	774	463

Հեռահաղորդակցության ոլորտին առնչվող՝ գրավոր և բանավոր եղանակով ներկայացված դիմում-բողոքների 2021-2022 թվականների համեմատական ցուցանիշները

Ոլորտ	Բնույթ	գրավոր			բանավոր		
		2021թ.	2022թ.	տարբերությունը	2021թ.	2022թ.	տարբերությունը
Հեռահաղորդակցություն	Ներկայացված վճարման հաշիվների մասին	13	5	-8	6	6	0
	Կատարված վերահաշվարկի մասին	0	0	0	3	0	-3
	Ծառայությունների բաժանորդագրվելու մասին	0	2	2	2	3	1
	Ծառայությունների մատուցման դադարեցման կամ վերականգնման մասին	4	3	-1	14	9	-5
	Ծառայության որակի մասին	5	5	0	12	12	0
	Այլ	23	11	-12	19	22	3
	Ընդամենը	45	26	-19	56	52	-4

Տեղեկատվություն

2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի իրավական ակտերի խախտման արդյունքում կարգավորվող անձանց կողմից պետական բյուջե վճարված տույժերի վերաբերյալ

(մլն դրամ)

Հանձնաժողովի կողմից հարուցված վարչական վարույթների արդյունքում կիրառված տուգանքի ընդհանուր գումար, այդ թվում՝	22.65
Էներգետիկայի բնագավառում, որից՝	18.9
«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ	15.0
փոքր ՀԷԿ-եր, արևային փոքր կայաններ	3.9
Զրային ոլորտում («Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ)	3.75
Արտադրական հզորությունների կառուցման ժամկետների խախտման համար երաշխիքների գանձում պետական բյուջե, որից՝	241.9
«ԷՖ Ար Վի Մասրիկ» ՓԲԸ	68.75
փոքր ՀԷԿ-եր, արևային փոքր կայաններ	173.15
Հանձնաժողովի իրավական ակտերի խախտման արդյունքում կարգավորվող անձանց կողմից պետական բյուջե վճարված գուրմարներ	264.55

Տեղեկատվություն

2022 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի իրավական ակտերի խախտման համար մատակարար կազմակերպությունների կողմից բաժանորդներին հատուցված (վճարված) գումարների վերաբերյալ

Մատակարար կազմակերպությունը	Հատուցում տրված բաժանորդների քանակը (բաժանորդ)	Հատուցման գումարի չափը (մլն դրամ)
«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ	91 572	157.4
«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	530	1.23
«Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ	379	0.435
Հանձնաժողովի իրավական ակտերի խախտման համար մատակարար կազմակերպությունների կողմից բաժանորդներին հատուցված (վճարված) գումարներ		159.06